

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Juditina věž jako sídlo Klubu Za starou Prahu
The Judith Tower as a seat of Old Prague's Club
Filip Hendrych

Vedoucí práce: Ing. Michaela Dvořáková, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)
Studijní obor: B D-ZSV (7507R038, 7504R236)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Juditina věž jako sídlo Klubu Za starou Prahu potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. dubna 2018.

Rád bych tímto poděkoval Ing. Michaelu Dvořákové, Ph.D. za její cenné rady, věcné připomínky, odborné vedení a vstřícnost při konzultacích při vedení bakalářské práce. Také bych chtěl poděkovat předsedkyni Klubu Za starou Prahu PhDr. Kateřině Bečkové za ochotu a přístup do archivu Klubu v Juditině věži.

ABSTRAKT

Práce se zaměřuje na dějiny Klubu Za starou Prahu, jednoho z nejznámějších památkářsko-ochranných spolků, jehož aktivitu se snaží zmapovat především v době, kdy jeho sídlem je Juditina věž na Malé Straně. Práce nejdříve představuje okolnosti a příčiny, za kterých Klub vznikl. Zmiňuje se také o činnosti a sídlech spolku před příchodem Klubu do Juditiny věže. V práci je uvedeno, za jakých okolností Klub do věže přesídlil, jak se změnila jeho aktivita v novém sídle a jak se v průběhu 20. století postupně utvořil specifický vztah spolku k věži. Ve stručnosti práce popisuje i historii samotné Juditiny věže a románského reliéfu, který vzbudil zájem členů Klubu o toto sochařské dílo. Uvedeni jsou i nejvýznamnější čeští státní představitelé minulého století, jejichž zájem o pražské kulturní památky např. Klub ocenil udělením čestného členství. Zmíněn je též vzájemný vztah Klubu k politickým režimům na českém území, jak politické změny ovlivňovaly veřejné působení spolku a jak představitelé režimů na Klub nahlíželi. Stěžejním zdrojem této práce jsou kromě literatury také věstníky vydávané samotným Klubem. Využity byly též internetové zdroje a primární prameny ze soukromého archivu Klubu. Všechny použité zdroje se podařilo v co největší možné míře použít k naplnění vytyčených cílů práce, která zmiňuje nejvýznamnější památkářské kauzy a činnost Klubu s důrazem na období, které je spojené se sídlením spolku v Juditině věži.

KLÍČOVÁ SLOVA

Klub Za starou Prahu, Juditina věž, ochrana památek, pražské památky

ABSTRACT

This thesis focuses on the history of the Old Prague's Club. It is one of the best known heritage associations. This thesis maps its activities, in particular, in the period when the Club's headquarters were located at the Judith Tower in the Lesser Town. The thesis firstly presents the circumstances and reasons under which the Club was created. It also covers activities and headquarters of the association before the Club's move to the Judith Tower. The circumstances behind the move of the Club are also analysed. It shows also the Club's activities in the new headquarters. It demonstrates how, in the course of the twentieth century, a specific relationship to the Tower was shaped. It mentions briefly the history of the Judith Tower and the Romanesque relief which awoke the interest of the members of the Club in this sculptural masterpiece. The most important Czech national politicians of the last century have also been stated. Their interest in Prague's cultural heritage was recognised by the Club granting them honorary memberships. The thesis also mentions the mutual relations of the Club to political regimes in the Czech territory; the way political changes were influencing the Club's activities and the way the politicians of the regimes were viewing the Club. The key sources of this thesis, in addition to the literature, are the bulletins published by the Club. Internet sources and primary sources from a private archive of the Club were also used. The conclusions developed by this thesis were drawn from all these sources. The thesis covers the most important heritage matters and the activities of the Club. The accent is put on the period when the Club had its headquarters in the Judith Tower.

KEYWORDS

Old Prague's Club, the Judith Tower, heritage protection of monuments, Prague heritage monuments

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Pražská asanace jako důvod vzniku Klubu Za starou Prahu	9
3 Mezi vznikem Klubu a jeho přesídlením do Juditiný věže.....	13
3.1 Sídla Klubu před Juditinou věží.....	14
3.2 Stručná historie Juditiný věže	17
4 Počáteční působení Klubu v Juditině věži.....	21
5 Činnost Klubu Za starou Prahu v období Protektorátu	31
6 Klub v době socialismu	37
6.1 Románský reliéf v Juditině věži a Klub Za starou Prahu.....	41
7 Klub na přelomu tisíciletí a jeho současné kauzy.....	46
7.1 Současný spor o Juditinu věž.....	50
8 Závěr.....	53
9 Seznam použitých informačních zdrojů.....	55
10 Seznam obrázků	61

1 Úvod

Ochrana historických a kulturních památek jako dědictví předků je v zájmu každého národa. K institucionalizaci památkářské péče a ochrany došlo v dějinách relativně nedávno, když kulturní dědictví mnoha národů začalo být ohrožováno jak např. počátky průmyslové revoluce, kdy se začal měnit vzhled měst, tak i různými megalomanskými projekty pozdějších lobbistů a velkopodnikatelů. Z těchto důvodů začaly vznikat kromě státem zřizovaných institucí dobrovolnické památkářsko-ochranné spolky, jejichž členy se stávali lidé, kterým budoucí osud historických staveb a kulturně-společenského života v jejich městech nebyl lhostejný.

Podobná situace nastala také v českých zemích, kde postupně od počátku 19. století zřejmě i s malým vlivem nacionalismu docházelo k zájmu odborníků, ale i amatérských nadšenců, o historické a kulturní památky, které začaly být ohrožovány výše zmíněnými aspekty. Tento zájem vygradoval až v úplném závěru 19. století, tedy v době, kdy došlo snad k nejradikálnějšímu umělému zásahu do vzhledu našeho hlavního města Prahy. Do konfliktu se v té době dostaly zájmy o životní úroveň nejchudší vrstvy obyvatel se zájmy o zachování starého rázu Prahy. Tehdejší projekt je dnes označován jako tzv. pražská asanace.

Cílem této práce je zmapovat dějiny a činnost spolku vzniklého v důsledku pražské asanace. Spolek s názvem Klub Za starou Prahu zabývající se ochranou pražských památek je od roku 1927 neodmyslitelně spojen se svým trvalým sídlem, kterým je už více než 90 let Juditina věž na Malé Straně. Práce má představit tuto věž jako sídlo spolku, ve kterém řešil největší množství památkářských kauz. Nejdříve tedy bude v práci věnována pozornost pražské asanaci, jejím příčinám a důsledkům, které znamenaly zformování Klubu. Práce se bude zabývat prvními kauzami a prvními sídly spolku, stejně tak následujícími okolnostmi, za nichž Klub do svého současného sídla přesídlil. Chybět nesmí ani představení Juditiny věže jako stavby a její historie. V další části budou porovnány kauzy Klubu řešené v době před rokem 1927 a kauzy z dob 30. let, kdy už spolek sídlil v Juditině věži.

Práce je psána chronologicky, v dalších kapitolách tedy bude popsáno působení Klubu za totalitních režimů, vztah Klubu k tehdejším vládám a veřejné vystupování v dobách občanské nesvobody. Zmíněn bude i románský reliéf v Juditině věži, kterému v dobách socialismu věnovali členové Klubu velkou pozornost, včetně různých teorií ohledně jeho obsahu. V závěrečné kapitole se práce věnuje obnově svobodné činnosti po sametové revoluci, novým překážkám v památkářsko-ochranné aktivitě a péči Klubu o věž, která je v posledních

letech spolkem využívána nejen jako jeho sídlo, ale stala se přístupnější veřejnosti. V úplném závěru bude pozornost věnována aktuálnímu sporu Klubu s Prahou 1 o Juditinu věž.

2 Pražská asanace jako důvod vzniku Klubu Za starou Prahu

V úvodní kapitole je zapotřebí stručně představit pražskou asanaci z konce 19. století, vysvětlit, co jí předcházelo, jaký byl její průběh a samotné provedení, protože tento citelný zásah do historického obrazu města znamenal zájem mnoha lidí o historické a kulturní památky, kteří se jako jednotliví odpůrci asanace začali postupně organizovat do spolků, ze kterých vznikl na přelomu 19. a 20. století Klub Za starou Prahu, působící do dnešních dnů.

Na přelomu 18. a 19. století nastupující evropský osvícenský racionalismus proměnil hodnotové priority a důsledkem těchto změn v českých zemích byly např. josefínské reformy, kdy docházelo také k rušení starých řeholních komunit a tisíců historicky a kulturně cenných kostelů a kaplí. Zároveň díky silícímu národnímu cítění rostl zájem o národní minulost, tedy i o umělecké památky. To zapříčinilo vznik Společnosti vlasteneckých přátel umění v roce 1796 a Vlasteneckého muzea v roce 1818. Stejně tak jako probíhaly rozsáhlé přestavby evropských velkoměst, jako např. Vídně a Paříže, kde na místě historické zástavby a zrušených opevnění vznikaly třídy s moderními obytnými budovami, které odpovídaly potřebám města v souvislosti s průmyslovou revolucí a stěhováním venkovského obyvatelstva do měst, musela podobným procesem projít i Praha.

Pražská asanace započatá na konci 19. století je událostí, která odbornou část společnosti rozděluje dodnes. Praha za celou svojí historii prošla několika změnami, většinou způsobenými válkami, či různými katastrofami. Jako příklad lze uvést velké demolice z dob husitských válek nebo velký požár na Malé Straně z roku 1541, který umožnil renesanční přestavbu. Vždy tedy šlo o nějaké neštěstí, které umožnilo změnu vzhledu Prahy. V případě pražské asanace ale šlo o uměle vytvořený projekt, který Prahu výrazně poznamenal až do dnešních dnů.

Postupný proces změn, začínající zhruba od poloviny 19. století, kdy se změnilo panorama staroměstských a novoměstských břehů v důsledku výstavby budov na nábrežích Vltavy, nejprve vyústil v roce 1856 ve vznik Centrální komise pro výzkum a zachování stavitelských památek (Zentralkommision für Erhaltung und Erforschung der Baudenkmale), která se měla zabývat ochranou a výzkumem památek.¹ Šlo tedy o státem založenou instituci. Vznik spolků snažících se o zachování památek, které byly tvořeny dobrovolníky, se datuje především právě až do doby zahájení pražské asanace, což byl proces, který měl mnoho důvodů

---

¹ HRŮŽA, Jiří a kol. *Pražská asanace: K 100. výročí vydání asanačního zákona pro Prahu*. s. 31.

ke svému zrealizování. Pražská asanace se nejvíce dotkla Židovského města, které soustavně procházelo různými změnami již od doby osvícenství a od doby josefinských reforem. Židovské ghetto, které až do druhé poloviny 18. století žilo izolovaně od ostatních částí Prahy, se tak postupně dočkalo prvních nájemných domů, nových škol, nemocnice a sirotčince. Po zrovnoprávnění Židů ústavou z roku 1867 se tak bohatší rodiny mohly stěhovat do lepších částí Prahy. Na Josefově, jak se ghettu začalo říkat díky reformám Josefa II., však stále chyběla kanalizace. Čtvrť trpěla přelidněností, která v kombinaci se špatnými hygienickými podmínkami udělala z Josefova chudinskou část Prahy s nejvyšší úmrtností obyvatelstva. Tímto kritickým stavem bývalého ghetta, u kterého se dalo čekat jen stále zhoršování životních podmínek, se tak musela začít zabývat městská rada.

Jisté plány a myšlenky na zlepšení situace uvnitř Josefova se objevovaly již od poloviny 19. století, až se nakonec rozhodlo o úplné asanaci území, což znamenalo vymezení tohoto asanačního obvodu a přípravu zákona o vyvlastňování. Na jedenáctém zasedání poslanecké sněmovny v roce 1892 byl představen návrh zákona a důvodová zpráva, podle které patří asanační obvod (Josefov a sousedící části Starého Města) k „*nejnezdравějším částem Prahy*“, kde se kvůli povodním znečišťují ulice odpadními vodami vytlačovanými z kanalizace, což často zapříčiňuje propuknutí epidemií a vysokou úmrtnost obyvatel na nebezpečná infekční onemocnění.² Zákon o vyvlastňování k úpravě asanačního obvodu byl přijat 11. února 1893 a dával Praze na dobu deseti let právo vyvlastňovat. Dne 7. dubna stejného roku vstoupil v platnost.

Ještě před zahájením asanace se tento plán nevyhnul kritice z řad odborníků, kteří upozorňovali na to, aby se věc neuspěla a realizace byla provedena na základě předem dobře připraveného plánu. Mezi přední kritiky patřil architekt Emanuel Brand, který měl na jaře v roce 1893 v Praze přednášku, kde upozorňoval na absenci generálního regulačního řádu, na jehož základě, jak se domníval, „*lze zabezpečit příznivé spojení dotčených částí města s lidnatými novoměstskými ulicemi, a tím přivést do nových částí žádoucí život*“.³ Dále např. M. Fuchs poukazoval na jiný nedostatek plánu, ve kterém podle něj chybí projekty kanalizace a vodovodu.⁴ K asanaci muselo z lidského hlediska dojít, ale objevovaly se názory, podle kterých tato asanace byla až moc drastická. Diskutovalo se o tom, jaký má být budoucí vzhled

---

² HRŮZA, Jiří a kol. *Pražská asanace: K 100. výročí vydání asanačního zákona pro Prahu*. s. 22.

³ Tamtéž. s. 26.

⁴ Tamtéž. s. 27.

asanačních obvodů, co konkrétně se má bourat, či nebourat, co pouze třeba jen poupravit, ale zachovat. Asanace zkrátka podle některých byla barbarským činem.

S realizací asanace se nespíchalo. Lidé žijící v Židovském městě, které bylo v 19. století pražskou chudinskou čtvrtí, sami chtěli co nejrychlejší uskutečnění asanačního plánu, protože v nelidských podmínkách už žít nechtěli. V průběhu asanačních prací se však vůbec nehledělo na to, kam se lidé vystěhují. Ti se většinou přestěhovali do městských okrajových částí, což pro ně bylo nouzové řešení, za které ale byli nesmírně rádi. Na jaře roku 1903, tedy po uplynutí prvních deseti let platnosti asanačního zákona, byly výsledky prací následující: celkem bylo zbořeno 150 domů, prodáno 53 staveníšť a vystavěno 67 novostaveb.⁵ Byly vystavěny nové domy s velkými drahými byty. Po technické stránce bylo v projektu asanace shledáno mnoho chyb, celá akce byla ovšem kritizována také z kulturně-historického pohledu.⁶ Upozorňovalo se především na předem nepromyšlenou realizaci, kdy byly úplně opomíjeny estetické hodnoty středověké Prahy, z které by se dochovaly pouze jednotlivé nejvýznamnější památky, ale „středověké kouzlo“ by se najednou úplně vytratilo.

Devadesátá léta 19. století se vyznačují zakládáním spolků pro ochranu a zachování památek. Nejdříve šlo o spolky zaměřujících se na záchranu konkrétní jednotlivé památky, než tyto aktivity později vyústily ve všeobecnou památkářskou ochranu. Zákonem z roku 1893 zahrnoval kromě bývalého židovského ghetta asanační obvod i části Starého Města. Byla plánována úplná demolice Anežského kláštera na Františku, což bylo považováno za obzvlášť velký kulturní cynismus, a již 10. května 1893 jako reakce na tento plán byla založena Jednota pro obnovu kláštera blahoslavené Anežky, jejíž oporou byla především Křesťanská akademie a řád křižovníků.⁷ Klášter byl zachráněn, konání Jednoty mělo svůj smysl a poukázalo na fakt, že pražská asanace se mohla obejít bez zbytečného bourání několika historických staveb a mohla se tak naopak stát jednou z nejcitlivějších asanací evropských měst, k čemuž ale nedošlo, a místo toho šlo celkově o jednu z nejhůře provedených asanací v Evropě, co se týče kulturního a historického cítění. Jednota dala také podnět ke vzniku spolku, který dodnes má za cíl zachovat Prahu v jejím historickém celku. V devadesátých letech 19. století tak Jednota inspirovala lidi se zájmem o historii a kulturu organizovat se do spolku majícího za cíl ochranu památek a zachování staré Prahy. Jde o Klub Za starou Prahu, který vznikl 28. ledna 1900

---

⁵ HRŮZA, Jiří a kol. *Pražská asanace: K 100. výročí vydání asanačního zákona pro Prahu*. s. 53.

⁶ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 28-29.

⁷ Tamtéž. s. 25.

v Jungmannově ulici, kde proběhla v budově Měšťanské besedy ustavující schůze.⁸ Tento klub byl tedy inspirován snahami Jednoty, ale na rozdíl od ní nebojoval za záchranu pouze jednoho objektu, ale celé Prahy. Mnoho zakládajících členů Klubu bylo právě členy Jednoty, kteří chtěli ve své dobře odváděné práci pokračovat a rozšiřovat pole působnosti.⁹

---

⁸ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 32.

⁹ Tamtéž. s. 26.

3 Mezi vznikem Klubu a jeho přesídlením do Juditiny věže

Tato kapitola si klade za cíl představit slavné osobnosti a sídla Klubu před trvalým přesídlením do Juditiny věže. Kapitola se také zaměřuje na okolnosti, za jakých Klub do Juditiny věže přesídlil a ve stručnosti představuje tuto věž jako historickou a kulturní památku i s malým shrnutím její historie.

Zájmem o asanaci a ochranu pražských památek o sobě dala vědět také spousta známých osobností, které Klub v jeho práci podpořily. Šlo sice o zájem amatérský, ale i názory těchto lidí nezůstaly bez povšimnutí. Velký bojovník proti asanaci byl např. fejetonista Národních listů Jan Neruda, který ironicky zesměšňoval všechny navržené plány ještě před přijetím asanačního zákon,¹⁰ jeho ironické kritice neunikl ani Ing. Kaftan, který představil plán na obchodní přístav při nábřeží na Františku.¹¹

Dále lze uvést asi nejvýznamnějšího odpůrce asanace, kterým byl spisovatel Vilém Mrštík, osobnost úzce spojená i s počátečním působením Klubu Za starou Prahu. Vilém Mrštík je znám především dílem *Bestia triumphans*, které vyšlo roku 1897 a tvrdě kritizuje městskou radu. V této kratší stati je cítit Mrštíkovo znechucení, volba ostrých slov to jen dokazuje, např. v části, kde Mrštík vysvětluje název svého díla: „*Aby nikdo nemyslil, že nadáváme, jsme dlužni vysvětliti, co svým názvem „Bestia triumphans“ rozumíme. Nepochází od nás, naposled jsme se ho dočetli v Nietzscheově knize „Morgenröthe“. Rozumíme pod tím slovem tu míru či nemíru nevzdělanosti, to summum hrubých vlastností ať v člověku, ať v korporaci nebo v celé společnosti a v celém národě, pokud rozhodující převahy nabývají a nabytí směřují nad vlastnostmi a zásadami, jimiž se řídí a k nimž se povznese každý opravdový vzdělanec. Je to tedy filosofický termín, označující onu demarkační čáru, kde inteligence přestává a špatné, vzděláním nezušlechtnuté síly nad dobrými nejen vítězí, ale daleko je převyšují. Čím nižší svědomí, tím slepěji zuří neřest, čím chatrnější vzdělání, tím slavnější hody sobě strojí úhlavní jeho nepřítel – bestia triumphans“.*¹²

Mezi první významné členy Klubu patřili např. i biskup Antonín Podlaha a kanovník Eduard Šittler, kteří se řadí nejen mezi zakládající členy Klubu, ale současně byli i členy

---

¹⁰ HRŮZA, Jiří a kol. *Pražská asanace: K 100. výročí vydání asanačního zákona pro Prahu*. s. 39.

¹¹ Tamtéž. s. 40.

¹² MRŠTÍK, Vilém. *Bestia triumphans: Vydáno jako příloha k časopisu "Za starou Prahu"; Věstník Klubu Za starou Prahu, roč. 30 (1), č. 1-2/2000*. s. 3-4.

Jednoty pro obnovu kláštera blahoslavené Anežky.¹³ Lze pozorovat, že počáteční působení Klubu je spojeno též s osobnostmi z řad katolického duchovenstva.

Na svých webových stránkách Klub uvádí: „*Klub Za starou Prahu je nepolitickým občanským sdružením, které se od svého vzniku v roce 1900 věnuje nepřetržitě ochraně památek v Praze. Hlavní náplň činnosti Klubu je po celou dobu jeho existence v podstatě stejná: Klub sleduje proměny města, vyjadřuje se k jednotlivým přestavbám či novostavbám v Praze a v případě ohrožení památek nebo historické tváře města činí vše pro jejich záchranu.*“¹⁴ Jakmile tedy byl Klub založen, okamžitě započal s odbornou prací a vyjadřoval se k zamýšleným projektům v Praze. Prvním problémem, kterým se Klub zabýval, byla plánovaná tramvajová trať přes Karlův most, která měla propojit Malou Stranu se Starým Městem. Díky intervenci Klubu byly tramvaje na této trati z estetických důvodů napájeny spodním vedením elektrického proudu. V roce 1908 byla trať po třech letech nakonec zrušena.¹⁵ První výsledky práce Klubu dovedené do úspěšného konce zvedly členům sebevědomí, což vyústilo ještě před první světovou válkou i k zakládání klubových poboček (např. České Budějovice, Pelhřimov, Domažlice, Plzeň, Rokycany, Mělník, Pardubice). Zájem o zachování historických památek už se tedy netýkal pouze Prahy.

Dalším krokem v profesionalizaci Klubu je vydávání vlastního časopisu, který vychází dodnes. Byl nazván *Za starou Prahu* a první číslo vyšlo začátkem roku 1910. V úvodu je vysvětlen záměr vydávat časopis: „*Vzchází z potřeby, jako nutný důsledek vnitřního vývoje Klubu, výraz nenáhlého ustalování a silení základních idejí, jimiž Klub žije, jako projev shody názorů dnešních jeho vůdců o potřebách a prostředcích, kterými nutno pracovati k věčnému prohlubování a vnějšímu šíření souboru otázek tvořících dnes celý problém staré Prahy.*“¹⁶

3.1 Sídla Klubu před Juditinou věží

V raných počátcích Klub sídlil v Jungmannově ulici v budově Měšťanské besedy, kde také proběhla 28. ledna roku 1900 již zmíněná ustavující schůze. Původně tedy Klub sídlil tam, kde vznikl. V roce 1908 získal Klub jednu místnost v domě U Vejvodů v Jilské ulici díky malíři

---

¹³ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 26.

¹⁴ O klubu. In: *Klub Za starou Prahu* [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.zastarouprahu.cz/o-klubu>

¹⁵ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 32-33.

¹⁶ Úvodem k vlastnímu časopisu. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1910, 1(1). s. 1.

Karlu Ludvíku Klusáčkovi, který tento dům v témže roce koupil, protože hrozilo, že bude zbourán. Do záchrany domu se totiž zapojil i Klub, a proto mu malíř Klusáček věnoval jednu místnost, která sloužila jako kancelář, písárna, čítárna a zasedací síň.¹⁷ V roce 1910 Klubu přibyla další místnost, kterou využíval jako fotografickou komoru. Dům U Vejvodů je jeden z nejstarších pražských domů se zajímavou historií. Doklady o něm sahají až do první poloviny 15. století. Renesanční úpravu provedl radní Starého Města Melichar Haldius z Neuenperku, kterému byl ale dům zkonfiskován po Bílé Hoře z důvodu jeho nekatolického vyznání. Další majitelé tedy pochopitelně byli katolického vyznání a počátkem 18. století dům koupil Jan Václav Vejvoda, podle něhož dodnes nese svůj název.¹⁸ Od konce 18. století, kdy ho Vejvodovi potomci prodali, dům začal chátrat¹⁹, hrozilo mu zbourání, a proto situace vyústila v zájem Klubu o něj a následné zakoupení malířem Klusáčkem.

Ve dvacátých letech 20. století se Klub zabýval dostavbou chrámu sv. Víta, která zrovna v té době po téměř šesti letech prací vrcholila. V roce 1927 Klub uspořádal schůzi právě z důvodu sporu památkových teorií v souvislosti s touto dostavbou, které se zúčastnili např. zástupci Kanceláře prezidenta republiky, ministerstva školství, Státního památkového úřadu atd.²⁰ Na počátku 20. let existovala myšlenka na uvolnění dostavované katedrály zbořením starého probošství a spojovací chodby mezi Královským palácem a chrámem, ale tento návrh Kanceláře prezidenta republiky zamítlo ministerstvo školství, zřejmě na doporučení Klubu, který spojovací chodbu mezi katedrálou a palácem hájil jako středověkou památku.²¹ Když bylo v roce 1924 rozhodnuto dokončit katedrálu v roce 1929, tedy v roce 1000. výročí smrti sv. Václava, apeloval Klub, aby tyto práce byly prováděny z hledisek moderně ochranných a výtvarných, nikoliv z hlediska romantických představ 19. století.²² Všechny tyto romantické projekty 19. století Klub považoval za překonané. Dostavba chrámu sv. Víta skončila ideovou roztržkou Klubu Za starou Prahu a Jednotou pro dostavbu chrámu sv. Víta, když se tyto dva spolky neshodly na konečné verzi podoby katedrály. Spor těchto dvou spolků spočíval především v tom, že Klub kritizoval názor Jednoty, která prosazovala v případě spojení obou částí chrámu vyplnění prázdného interiéru nové části chrámu díly moderního umění, stejně jako Klub nikdy nepřijal myšlenku spojení dvou částí chrámu. Ačkoliv Klub zarputile bránil svojí

---

¹⁷ HRUBEŠ, Josef a Eva HRUBEŠOVÁ. *Pražské domy vyprávějí... II.* s. 108.

¹⁸ Tamtéž. s. 106-107.

¹⁹ Tamtéž. s. 108.

²⁰ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu.* s. 143.

²¹ Tamtéž. s. 142-143.

²² Tamtéž. s. 145.

Obrázek 1

Pamětní deska domu U Vejvodů shrnující ve stručnosti historii domu. V dolní části desky je zmínka o malíři Karlu Klusáčkovi, který na počátku 20. století dům zachránil. Foto Filip Hendrych.

verzi dostavby katedrály, zůstal v této své myšlence veřejností nepochopen a poražen, protože ke spojení došlo. Jestli měl tehdy Klub pravdu, či nikoliv, je dnes s odstupem času na zhodnocení odborníků. S hořkostí z této porážky se Klub přibližně v tomto období 20. let přestěhoval do Juditiny věže.

Klub ke konci 20. let čelil také dlouhodobě trvající kritice, která poukazovala na zbytečnost Klubu, protože je dle těchto kritických hlasů zbytečné a současně nemožné zachovávat, či restaurovat historické domy, tudíž nezbyvá nic jiného, než je bourat. Jelikož byl Klub od svého založení kategoricky proti bourání historických domů, rozhodl se těmto kritikům prakticky ukázat, jak se dají staré domy restaurovat k novodobému užívání. Chtěl proto získat do nájmu, nebo rovnou koupit objekt, kam by přestěhoval svou kancelář a rozšířil své aktivity vůči veřejnosti. Aby mohl současně i demonstrovat své zásady restaurování starých domů, chtěl vybrat objekt ležící v nějaké historické čtvrti. Těmto požadavkům odpovídala Malá Strana, která byla z historického jádra Prahy asanací postihnuta nejméně. V roce 1927 díky městské radě Prahy získal Klub v pronájmu druhé a třetí patro menší malostranské mostecké věže, zvané Juditina, kde si zřídil kancelář a zasedací síň.²³ O dva roky později získal i k věži přilehlou nižší část domu čp. 56 v Mostecké ulici, kde v minulosti sídlil např. císařský solní úřad. V plánu Klubu bylo rekonstruovat ho do původní renesanční podoby kolem roku 1600 a zřídit v bytě v prvním patře spolkovou místnost a v přízemním krámě zřídit prodejnu publikací, obrazů, fotografií a pohlednic staré Prahy.²⁴

3.2 Stručná historie Juditiny věže

Od roku 1927 až do dnešních dnů sídlí Klub Za starou Prahu v Juditině věži. Jde o nižší ze dvou malostranských mosteckých věží, jejíž historie sahá až do 12. století. Byla postavena současně se stavbou Juditina mostu a malostranského městského opevnění za vlády krále Vladislava I., podle jehož manželky Judity Durynské byly původní dřevěný most i věž nazvány. Původně zde stály dvě věže (severní a jižní), ale severní věž se nedochovala. Tato nedochovaná věž měla stát v blízkosti biskupského dvora.²⁵

---

²³ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 62.

²⁴ Tamtéž. s. 63.

²⁵ VLČEK, Pavel a kol. *Umělecké památky Prahy*. s. 120.

Věž byla poznamenána také válkou, během které se v roce 1249 vzbouřil Přemysl Otakar II. proti svému otci, králi Václavu I. Přemyslovi stoupenci totiž během vzpoury Juditinu věž obsadili, ale tato válka nakonec skončila smířením otce se synem. Přesto došlo k částečnému poškození věže, což zapříčinilo to, že v roce 1252, když rytíř Pertolt z Pertoltic projížděl přes most na Malou Stranu, uvolněný kámen spadl z věže na jeho hlavu a zabil ho. Zřejmě šlo o oblíbence krále Václava I., kterého smrt tohoto rytíře zarmoutila, a proto byla věž následující rok po této nešťastné události opravena.²⁶ Součástí jiné středověké války byla Juditina věž na počátku 14. století během obléhání Prahy Janem Lucemburským, kterému Jindřich Korutanský nechtěl za žádnou cenu postoupit České království. Jindřich z Lipé, který byl v té době přívržencem Jana Lucemburského, věž obsadil, nechal ji opevnit a usadil v ní posádku. Když stoupenci Jana Lucemburského Jindřicha Korutanského vypudili, stala se věž Janovým majetkem.²⁷

Věže, bránu a oba přilehlé domy, které tedy byly královým majetkem, daroval Karel IV. saskému vévodovi Rudolfovi I. v době, kdy byl budován na místě Juditina mostu nový kamenný most. Na počátku 15. století věže, bránu a dva přilehlé domy získala staroměstská obec. Ovšem v průběhu 15. století byly mostecká brána a severní věž zbourány.²⁸ Za vlády krále Jiřího z Poděbrad, konkrétně v roce 1464, měla být postavena dnešní, vyšší malostranská mostecká věž, snad na místě té původní zbourané.²⁹ Pro zajímavost lze též zmínit, že v roce 1517, když byl dopaden a zabit loupeživý rytíř Jindřich Bohnický, byla na Juditině věži pro výstrahu vystavena na dřevci jeho hlava.³⁰ Po prvním stavovském povstání roku 1547 král Ferdinand I. věže obsadil a zkonfiskoval, ale následně roku 1591 se opět dostaly do vlastnictví staroměstských. V roce 1591 získala také Juditina věž dnešní podobu s renesančními úpravami, když bylo např. odstraněno cimbuří a nahrazeno renesančními štíty. Věž byla pokryta renesančním kvádrovým sgrafitem, ale i dnes lze na některých místech věže, kde je částečně opadaná omítka, spatřit původní románské kvádríkové zdivo.

Ke konci 19. století byl na východním průčelí Juditiny věže objeven zazděný románský reliéf a hned muselo být zřejmé, že se tam nacházel již několik staletí. Tento reliéf znázorňuje trůnící postavu, před kterou je ještě jedna klečící postava, která jako by od trůnící postavy něco

---

²⁶ RUTH, František. *Kronika královské Prahy a obcí sousedních II. díl.* s. 512.

²⁷ MERHOUT, Cyril. *O Malé Straně.* s. 17.

²⁸ VLČEK, Pavel a kol. *Umělecké památky Prahy.* s. 120.

²⁹ Tamtéž. s. 33.

³⁰ RUTH, František. *Kronika královské Prahy a obcí sousedních II. díl.* s. 512.

Obrázek 2

Pamětní deska u vchodu do knihkupectví Klubu Za starou Prahu při Juditině věži, na které je uvedena jedna z hypotéz zabývajících se obsahem románského reliéfu v této věži. Foto Filip Hendrych.

přijímala. Obsah tohoto reliéfu ani dnes není zcela jasný a existuje několik hypotéz, koho reliéf představuje a v jaké konkrétní době byl vlastně přesně zhotoven. Jak se ukáže, výkladem reliéfu se zabývali i někteří členové Klubu Za starou Prahu. Každopádně lze s jistotou tvrdit, že vzhledem k daným vykazujícím rysům románského stylu, přejatých z Francie z druhé poloviny 12. století, je možné dílo zařadit nejpozději do poslední třetiny 12. století.³¹ Podle jedné teorie³² reliéf znázorňuje krále Václava I., jak odpouští svému synovi Přemyslu Otakarovi, což by znamenalo zhotovení reliéfu kolem poloviny 13. století, ale vzhledem k výše zmíněnému faktu, že vykazující rysy díla zapadají do století 12., lze s největší pravděpodobností tuto hypotézu vyloučit.

Podle jiné teorie³³ zase reliéf zobrazuje klečící postavu stavitele Juditina mostu před králem Vladislavem I. Takto je reliéf interpretován i na pamětní desce při vstupu do knihkupectví Klubu Za starou Prahu, které dnes při Juditině věži v jednom z prostorů provozuje. Nejčastější hypotézou³⁴, na které se historici nejvíce shodují, je výklad, že se jedná o trůnicího římského krále Fridricha Barbarossu, před kterým klečí Vladislav I., jenž přijímá od Fridricha královskou korunu, když mu Fridrich v roce 1158 udělil titul českého krále.

---

³¹ VLČEK, Pavel a kol. *Umělecké památky Prahy*. s. 121.

³² MERHOUT, Cyril. *O Malé Straně*. s. 21.

³³ POCHE, Emanuel. *Prahou krok za krokem: Umělecko-historický průvodce městem*. s. 62.

³⁴ VLČEK, Pavel a kol. *Umělecké památky Prahy*. s. 121.

4 Počáteční působení Klubu v Juditině věži

Zde jsou představeny počáteční aktivity Klubu v době, kdy už sídlil v Juditině věži, především tedy ve 30. letech. Tyto aktivity jsou porovnávány s předešlou činností Klubu, aby bylo zřejmé, jak nové sídlo spolku ovlivnilo jeho další působení.

Je důležité zmínit, že ačkoliv místnosti Klubu byly vždy prostorově skromnější, tak místnost v domě U Vejvodů musela být dobře upravena, protože se tam konaly valné hromady Klubu. Zařízení místnosti U Vejvodů totiž dokázaly ocenit i zahraniční návštěvy. Třeba když byl v létě roku 1910 v Praze Dr. A. Brinckmann, architekt a docent techniky v Cáchách, který byl odborníkem na městský urbanismus. Dr. Brinckmann navštívil dne 6. srpna Klub Za starou Prahu v domě U Vejvodů, kde se mu zařízení obou místností využívaných Klubem velmi líbilo a zaujalo ho.³⁵ Byl tak fascinován činností Klubu, že si od jeho vedení vyžádal podrobnější informace o něm.

Klub byl vždy známý svým bojem za záchranu historických domů, jak se to ukázalo právě třeba na příkladu domu U Vejvodů. Požadoval lepší ochranu historicky cenných domů, které vlastnili soukromí majitelé, a proto byl v roce 1910 iniciátorem přijetí zákona, který těmto majitelům poskytoval daňovou úlevu.³⁶ Tento zákon tak měl zajistit, aby bylo zachováno hradčanské panorama a historické malostranské domy. Díky Klubu tak existovalo zákonné opatření na ochranu památek, které byly soukromým majetkem.

Aktivita Klubu před první světovou válkou dosahovala úspěšných výsledků a kladného ohodnocení od odborníků. Klub s velkou energií a nadšením pracoval usilovně na své profesionalizaci a jeho činnost v ochraně památek se projevovala v praxi.

Po skončení první světové války sice Klub uvítal vznik samostatné Československé republiky, v jejímž demokratickém zřízení viděl naději i na svůj větší vliv v nové společnosti, ale radost Klubu prakticky hned vystřídalo rozhořčení nad emocemi radikálních českých nacionalistů, jejichž nadšení nad rozpadem Rakousko-Uherska se projevilo kulturním vandalismem, jakým bylo např. stržení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí. Klub, který od svého založení po celou dobu své existence byl apolitický, nemohl jenom tak přihlížet ničení kulturních památek, které je dodnes některými lidmi obhajováno jako politický akt, při

---

³⁵ Zprávy z Klubu. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1910, 1(8). s. 64.

³⁶ JEŘÁBEK, L. Adaptovaným domům dostane se slevy daňové. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1911, 1(11-12). s. 90.

kterém jde kultura stranou. Vypracoval tedy memorandum, které zaslal prezidentu Masarykovi, a navrhl sedm bodů opatření, kde např. upozorňoval na to, aby byla věnována pozornost církevním památkám při odluce církve od státu tak, aby se stát alespoň spoluúčastnil na údržbě těchto památek.³⁷

Klub přesídlil do Juditiny věže v roce 1927. Jedná se o dobu, kdy spolek řešil již zmíněnou dostavbu chrámu sv. Víta. Činnost Klubu v Juditině věži se vyznačovala tím, že prostory ve věži nemohly být využívány ke konání valných schůzí Klubu, jako tomu bylo např. v domě U Vejvodů. Ke konání valných schůzí musely být vybírány prostory větší.

Valná schůze za rok 1928 se konala dne 7. dubna 1929 ve velké posluchárně Filozofické fakulty UK v Břehové ulici č. 5.³⁸ Schůze byla zahájena vzpomínkou na zemřelé členy Klubu z předešlého roku, mezi kterými byl např. i malíř Karel Klusáček, majitel domu U Vejvodů, díky kterému byl dům U Vejvodů sídlem Klubu. Při rekapitulaci práce za předešlý rok byla na schůzi zmíněna jedna z hlavních otázek, kterou se Klub v roce 1928 zabýval, a to akce pro zachování objevených románských zbytků biskupského dvora na Malé Straně.

Románské zbytky bývalého biskupského dvora byly vykopány na dnešním Dražickém náměstí. Biskupský dvůr stál ve středověku v těsné blízkosti Juditiny věže, nynějšího sídla Klubu, a proto objevení jeho zbytků logicky vzbudilo tak velký zájem Klubu o ně. Klubu určité nešlo jen o zachování románských reliktiů, ale blízkost nalezené památky k Juditině věži zájem o tuto památku a vztah Klubu k ní jen zvyšovalo. Proto také členové Klubu uspořádali 6. února 1929 schůzi v budově Filozofické fakulty UK k této problematice.³⁹ Na schůzi bylo kritizováno rozhodnutí ministerstva veřejných prací, aby románské zbytky byly pouze vyfotografovány a následně zbořeny, protože je z technických důvodů nelze zachovat. Klubem byla podána rezoluce ke kauze s cílem vyvolat odpor veřejnosti a zabránit zboření zbytků biskupského dvora. Nakonec došlo ke kompromisu, byly obětovány mladší části zdí, které vadily novostavbě, ale na druhou stranu bylo zachráněno nejceněnější románské kvádríkové zdivo.

V roce 1930 byl za čestného člena Klubu Za starou Prahu prohlášen prezident Masaryk za své zásluhy, kterými se několikrát zasadil o péči a ochranu kulturních a historických památek. Klub tak ocenil jeho zájem o kulturní vývoj Prahy, který se projevil ještě před první světovou válkou. Např. již v roce 1890 se Masaryk vyslovil proti umístění Husova pomníku na

---

³⁷ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 135-136.

³⁸ Výroční valná schůze za rok 1928. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1929, **13**(1-6). s. 35.

³⁹ Anketa o zachování románských zbytků bývalého biskupského sídla na Malé Straně. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1929, **13**(1-6). s. 12-16.

Staroměstské náměstí, kam se podle něj nehodil, v čemž se názorově shodoval i s Klubem. Čestné členství získal Masaryk ke svým 80. narozeninám. Klub ocenil také jeho proslov právě v den jeho narozenin před Národním shromážděním, ve kterém dal najevo, že mu rozvoj Prahy s důrazem na zachování kulturního dědictví předků není lhostejný: „*Klub Za starou Prahu vděčně vzpomíná slov, jež president republiky dne 7. března 1930 pronesl k deputaci členů Národního shromáždění a vlády ve staré sněmovně, v odpovědi na jejich blahopřání, a jimiž dal nepokrytě najevo, jak je mu osud staré i nové Prahy i venkovských měst a vesnic odpovědným a těžkým úkolem a co znamená pro kulturu celého národa.*“⁴⁰

První polovina 30. let je zapsána do historie Klubu jako boj proti návrhu petřínské komunikace, tedy komunikační tepny, která měla být vedena z Malé Strany kolem Petřína ke Strahovu, na kterou městská rada vypsala soutěž již v roce 1926. Klub kategoricky odmítl výsledný plán předložený Státní regulační komisí, a to z důvodů zdravotních (zamoření zeleně v sadech a zahradách na petřínské stráni), hospodářských (velká nákladnost projektu) a bezpečnostních.⁴¹ Začínající hospodářská krize neumožňovala zahájení prací v nejbližší době, a tak se problematika petřínské komunikace stala středem pozornosti Klubu znovu až v roce 1936. V tomto roce se Klub v této otázce názorově rozešel se svým bývalým předsedou (a v té době stále členem) Bohumilem Hypšmanem. Ten se klonil k vybudování petřínské komunikace s ohledem na památkové a estetické hodnoty a byl vyzván Státní regulační komisí k provedení tohoto projektu. Klub jako celek nadále trval na svém odmítavém stanovisku a společně s Klubem přátel Malé Strany zorganizoval podpisovou akci. Po intervenci Klubu Za starou Prahu u městské rady došlo k vypsání veřejné soutěže, která měla vyřešit spojení Prahy s její severozápadní částí. Úspěchem pro Klub bylo, že se vítězem této soutěže stal projekt architektů Kubička, Balcárka a Koppa, kteří navrhli spojení se severovýchodní částí města tunelem pod Strahovským stadionem a tunelem pod Letnou.⁴²

Na počátku 30. let se Klub zabýval Malou Stranou. Nejenže šlo o místo, které bylo vystaveno velkým změnám, na což musel Klub ze své podstaty samozřejmě reagovat, současně se jednalo také o čtvrt', kde se nacházela Juditina věž, Klub se zde tedy pohyboval obrazně řečeno na „domácí půdě“. V roce 1931 vyšel ve věstníku Klubu článek, který byl zaměřen kriticky k projektům a změnám na Malé Straně. V článku se přímo píše o „*pokusech o*

---

⁴⁰ KUBÍČEK, Alois. Mimořádná valná schůze Klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1930, 14(4), s. 25.

⁴¹ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 66.

⁴² Tamtéž. s. 66-67.

znehodnocení Malé Strany a Hradčan“ a nešetří se ostrými slovy, že je „možno mluvit již o zjevu epidemickém“. Jsou uváděny především projekty jako tehdy plánovaná Státní galerie na Kampě, již zmíněná petřínská komunikace, parcelace Strahovské zahrady, projekt restaurace v Seminářské zahradě atd. Klub se velice obával, že by mohlo dojít k radikálním změnám Malé Strany po stránce estetické a historické, a jako jediné a nevyhnutelné řešení zachování Malé Strany viděl v přijetí zvláštního zákona na ochranu Malé Strany a Hradčan.⁴³ Klub, vyznačující se po celou dobu své existence svou zásadovostí a pevností ve svých názorech, se nechtěl v této problematice spoléhat na Státní regulační komisi nebo přijetí příštího památkového zákona, což by mohlo trvat déle, než bylo potřeba.

Ministerstvo školství a národní osvěty v této věci s Klubem souhlasilo. V odpovědi Klubu na jeho návrh na podání zvláštního zákona na ochranu Malé Strany a Hradčan z 2. července 1931 uznává sice naléhavost důvodů k potřebě tohoto zákona, zároveň se však v této odpovědi vyhýbá realizaci, přestože podle vlastních slov s Klubem souhlasí. Jako argument uvádí nevhodnou dobu k přijetí takového zákona. Podle ministerstva by prosazení zvláštního zákona komplikovalo přijetí zákona všeobecného na ochranu památek.⁴⁴ Jako další argument ministerstvo uvádí nevhodnost doby k prosazení speciálního zákona z důvodu špatné ekonomické situace státu, což by se dalo v první polovině třicátých let považovat za přesvědčivý argument, ale celkový obsah této odpovědi vypovídá spíše o vyhýbání se odpovědnosti ministerstva za situaci Malé Strany ve 30. letech.

Na výroční valné hromadě Klubu za rok 1930, která se konala 29. března 1931, nejdříve vzpomenu předsedu Klubu arch. Jan Almer na zemřelé členy, mezi které patřil např. Alois Jirásek. Jemu, a také architektu Václavu Roštlapilovi, vyjádřili všichni přítomní úctu povstáním. Dále byla připomenuta činnost za rok 1930 a samozřejmě také udělení čestného členství prezidentu Masarykovi. Závěrem se přistoupilo k volbě vedení Klubu, když byl pro rok 1931 zvolen předsedou Cyril Merhout⁴⁵, známý český historik a člen Klubu specializující se na dějiny Malé Strany, tudíž i Juditiny věže. Cyril Merhout byl předsedou Klubu pouze jeden rok, protože v následujících letech stál v čele Klubu opět Jan Almer. Počátek 30. let znamenal pro Klub ztrátu několika významných členů. Kromě zmíněného Aloise Jiráska, který zemřel v roce 1930, došlo též 14. února 1932 k úmrtí dr. Antonína Podlahy, světícího biskupa a děkana

---

⁴³ Zákon na ochranu Malé Strany a Hradčan. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1931, **15**(1-2). s. 18.

⁴⁴ Archiv Klubu Za starou Prahu, spisový archiv, karton Odbory Klubu, složka Památkový zákon.

⁴⁵ Zprávy z Klubu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1931, **15**(1-2). s. 45.

svatovítské kapituly, který stál u založení Klubu Za starou Prahu, kam jako jeden z prvních přešel jako člen Jednoty pro obnovu kláštera blahoslavené Anežky.⁴⁶ Jemu byla věnována první strana nového čísla věstníku, kde byl ve stručnosti popsán jeho život a práce, zejména byla vyzdvihnuta jeho publikační činnost a zájem o historii a umění.⁴⁷

Přestože od přijetí asanačního zákona uběhlo bezmála 40 let, šlo na počátku 30. let o stále aktuální téma, protože platnost tohoto zákona byla pravidelně prodlužována vždy o deset let, tak tomu bylo i v roce 1933. Klub Za starou Prahu v roce, kdy již oslavil 33 let od svého založení, tedy stále řešil problém, kvůli kterému na přelomu 19. a 20. století vznikl. Zabýval se návrhem změny části asanačního obvodu, kde asanační plán nebyl dosud realizován. Šlo o oblast v okolí Anežského kláštera a kostela sv. Haštala, kde by realizace původního plánu znamenala demolici řady cenných domů. Klub na tuto situaci reagoval návrhem změny regulačního plánu, na kterém se podílel architekt František Tchoř. V jeho návrhu bylo zachování haštalské fary, některých domů v Anežské ulici a severního křídla kláštera. O pár let později se Klub k problematice znovu vrátil doporučením regulačního návrhu na úpravu okolí Anežského kláštera, který byl zpracován bývalým předsedou Klubu architektem Bohumilem Hypšmanem. Jeho návrh byl vyhodnocen jako nejohleduplnější a Státní regulační komise ho zahrнула do svého plánu jako neoptimálnější řešení úpravy okolí Anežského kláštera a kostela sv. Haštala.⁴⁸

V prvním čísle věstníku roku 1936 otiskl Klub řeč pražského primátora dr. Karla Baxy a prezidenta Edvarda Beneše, který 27. ledna oficiálně navštívil Staroměstskou radnici. Na této oficiální návštěvě pronesl Beneš po uvítací řeči primátora dr. Karla Baxy důležitou řeč o budoucnosti hlavního města. Ve své uvítací řeči primátor Baxa vyslovil nutnost potřeby zákona o ochraně nemovitých historických památek a mluvil o potřebě finančních prostředků pro hlavní město, jichž byl nedostatek vzhledem k potřebné výstavbě. Primátor Baxa se vyjádřil kriticky o státu, od kterého se podle něj nedostává Praze podpory. V odpovědi prezident Beneš vyzdvihl dobře odváděnou práci správy Prahy a podotkl, že se v této práci osvědčil demokratický režim. Dal primátoru Baxovi za pravdu, když mluvil o tom, že Prahu trápí především sociální problémy, jejichž řešení vyžaduje čas a nemalé prostředky, které město

---

⁴⁶ Viz kapitola Mezi vznikem Klubu a jeho přesídlením do Juditiny věže.

⁴⁷ POCHE, Emanuel. Za biskupem Antonínem Podlahou. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1932, **16**(1-2). s. 1.

⁴⁸ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 67-68.

potřebuje.⁴⁹ Když přišla na řadu řeč o kulturně-historickém problému Prahy, prezident Beneš prohlásil: „Zmínil jste se, pane primátore, vedle řady jiných potřeb, o potřebě zákona na ochranu nemovitých historických památek. Stará Praha jest hodnotou ještě nedoceněnou, bude vždy vábit cizince víc než Praha moderní, a potřebuje proto zvláštní péče, zejména zmíněného zákona. Zladit Prahu starou s novými tendencemi bez přehnaností s jedné i druhé strany, bude vždy velikým uměleckým a sociálním – a nesnadným – úkolem. Ostatně dovedli jsme si vytvořit mimo zákon, svépomocí, orgán, který se osvědčil, vybavili jsme jej kompetencí téměř úřední, a dobrovolně jsme se podrobovali jeho autoritě. Dnes je nutná definitivní úprava této i ostatních podobných otázek. Ale i takto, co bylo zachráněno, svědčí o naší vyspělosti a lásce k nevyrovnatelným krásám Prahy.“⁵⁰ Je pravděpodobné, že tímto svým projevem udělal prezident Beneš dojem na Klub Za starou Prahu, který si prezidenta Beneše vážil pro jeho kulturně-historické cítění neméně než prvního československého prezidenta. Jeho zájem o budoucnost Prahy byla určitě jedním z důvodů, proč Klub Benešovi udělil v roce 1946 čestné členství.⁵¹

Klub Za starou Prahu vzpomenu i na primátora Baxu, který se v roce 1937 vzdal primátorského křesla a 3. ledna následujícího roku zemřel. Klub mu věnoval první stránku dalšího čísla věstníku, kde vyzdvihl jeho lásku k Praze a tituluje ho „otcem pražského obyvatelstva“. Klub ocenil především Baxovu snahu o zákon na ochranu památek, za který bojoval po celou dobu ve funkci pražského primátora a kterého se bohužel nedočkal. Dále byly Klubem uvedeny kauzy, ve kterých se primátor Baxa osobně angažoval, a celá vzpomínka na něj byla zakončena slovy: „Klub Za starou Prahu se těšil velké přízni zesnulého primátora, který při každé vhodné příležitosti zdůrazňoval zásluhy Klubu. Proto členstvo Klubu zachová světlou památku prvního primátora našeho hlavního města ve vděčné paměti.“⁵²

Na úplném sklonku třicátých let řešil Klub kauzu barokního Braunerova domu čp. 342-I na nároží Národní třídy a Perštýna, kde se ještě v dobách monarchie, a také první republiky, nacházela oblíbená kavárna Union. Kavárna měla ve druhé polovině 19. století a první polovině 20. století velký kulturní význam, protože podnik navštěvovali např. Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Josef Lada, Emil Filla, Eduard Bass, Jaroslav Hašek, nebo bratři Čapkové.⁵³ V roce

---

⁴⁹ Prezident republiky dr. Edvard Beneš o budoucnosti hlavního města Prahy. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1936, **20**(1). s. 1-2.

⁵⁰ Tamtéž. s. 2.

⁵¹ Viz kapitola Činnost Klubu Za starou Prahu v období Protektorátu.

⁵² MÖLZER, E Památce JUDr. Karla Baxy. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1938, **21**(3). s. 25.

⁵³ HRUBEŠ, Josef a Eva HRUBEŠOVÁ. *Pražské domy vyprávějí... IV*. s. 39.

1939 byl tento dům vyňat z památkové ochrany z důvodu regulace a rozšíření ulic pro dopravní potřebu na Národní třídě, takže se začalo uvažovat o jeho zbourání. Ze stejného důvodu už byl dříve zbourán Šlikův palác na nároží Spálené ulice. Dne 4. října 1939 Klub zaslal zprávu Technickému prezidiu hlavního města Prahy, ve kterém uznával potřebu úpravy rozměrů Národní třídy, aby tam bylo možné fungování dopravy jak veřejné, tak soukromé, ale zároveň, jak se od Klubu dalo očekávat, požadoval takovou formu řešení, při které by byl zachován Braunerův dům, jehož tradiční a estetické hodnoty byly uznávány nejen Klubem. Ve zprávě Klub jako argumenty pro zachování Braunerova domu uvádí, že šest jízdních pruhů je za křižovatkou zcela zbytečných, že by stačilo pouze pět, protože šestý pruh by za křižovatkou řidiči využívali jako pruh parkovací a zvětšoval by délku přechodu. Proto Klub navrhoval zachování Braunerova domu, kde by v tomto místě byl místo šestého jízdního pruhu ochranný chodník a dům by zůstal zachován. Tato kauza se odehrávala už v době existence Protektorátu Čechy a Morava a Klub tedy poznamenával, že byla změněna doprava na pravosměrnou, tudíž se změnil i smysl křižovatky na Perštýně naprosto protikladně. V závěru zprávy uvádí též Klub argumenty proti bourání domu i ze soukromých důvodů, kdy by byly místnosti využity jako obchody, a žádá obnovení památkové ochrany Braunerova domu.⁵⁴

Klub se rozhodl zachránit Braunerův dům za každou cenu a vyvinul v tomto směru velkou aktivitu. Dne 20. října 1939 zaslal návrh správní komisi hlavního města Prahy, aby použila vyvlastňovacího zákona a zřídila průchod v nádvořním traktu domů čp. 481-I na Národní třídě a čp. 344-I na Perštýně, jelikož Klub tušil, že památkářsky nevíтанá úprava Braunerova domu nebude provedena v nejbližší době a že situace na nároží Národní třídy a Perštýna vyžaduje co nejrychlejší vyřešení.⁵⁵ Klub Za starou Prahu se také dočkal odpovědi technického prezidia hlavního města Prahy, kde prezidium v první řadě kategoricky zamítlo zřizování jakýchkoliv průchodů, a to i Braunerovým domem. Prezidium sice uznalo, že zbořením Šlikova paláce nastalo jisté uvolnění, ale podle prezidia jde o uvolnění nepostačitelé. Odpověď pokračuje dále tím, že nelze sledovat uvolnění křižovatky zřizováním průchodů a že je již domluveno s majiteli domu s použitím všech právních prostředků jeho vyklizení do 15. ledna 1940, nic tedy ve zbourání domu nebrání.⁵⁶

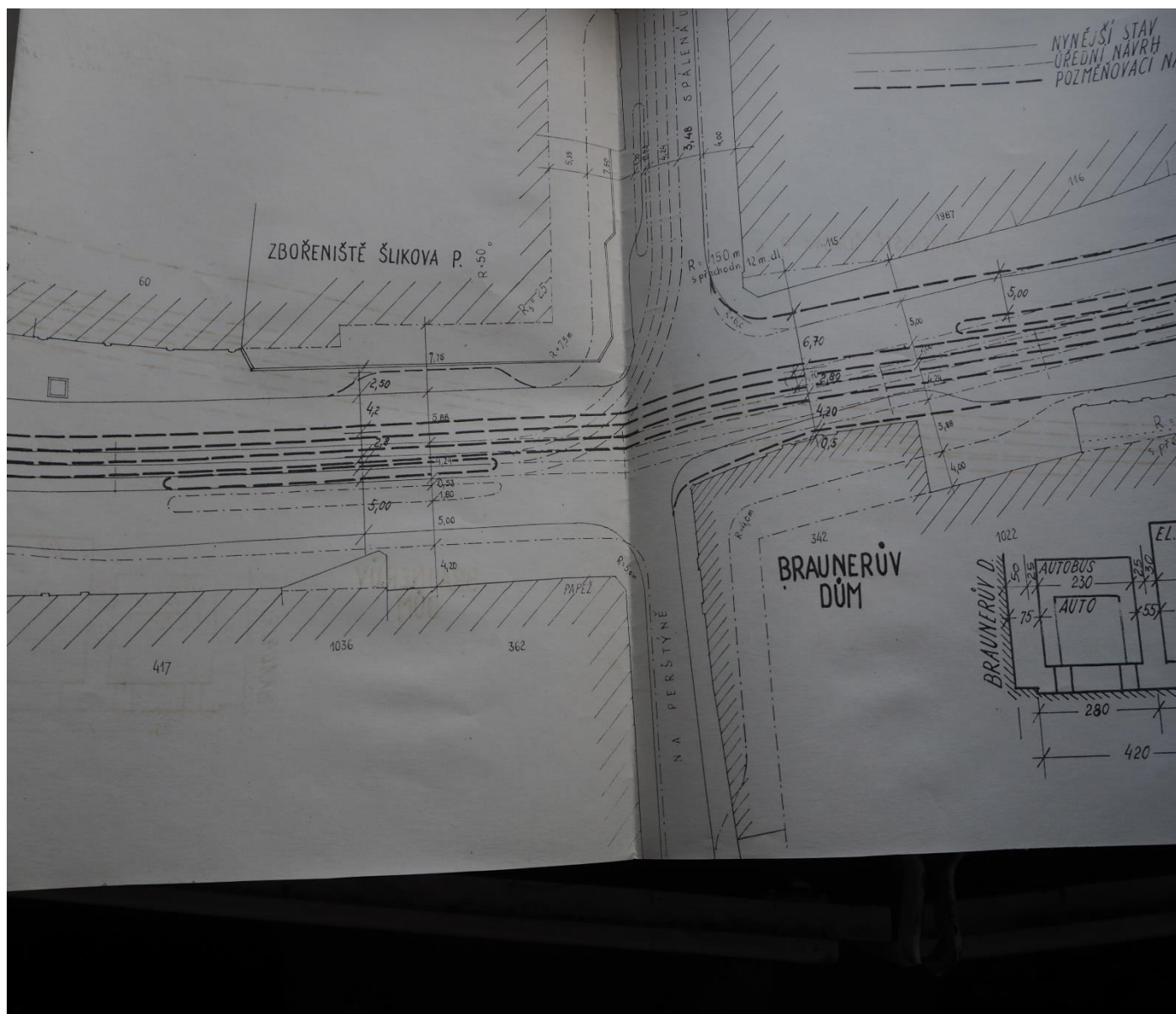
Klub ovšem neváhal hájit Braunerův dům do poslední chvíle a všemi možnými prostředky. Po přijetí odpovědi Technického prezidia hlavního města Prahy se Klub rozhodl

---

⁵⁴ Archiv Klubu Za starou Prahu, spisový archiv, karton Nové Město, složka Braunerův dům.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž.

Obrázek 3

Stav podle oficiální regulace. Archiv Klubu Za starou Prahu, spisový archiv, karton Nové Město, složka Braunerův dům. Foto Filip Hendrych.

obrátil na památkový úřad, kterému zaslal opis odpovědi technického prezidia s prosbou, aby učinil kroky proti zničení domu. Zároveň v této prosbě Klub zdůraznil, že členové 7. listopadu upozornili při audienci primátora na rozhodnutí pražské obce a údajně obdrželi příslib, že bude ještě o této záležitosti uvažováno.⁵⁷ Dne 7. prosince 1939 odpověděly Klubu také Elektrické podniky hlavního města Prahy v reakci na jím navržené rozdělení pruhů pro jednotlivé druhy dopravy na Národní třídě. Dle jejich názoru je návrh Klubu nepřijatelný, posunutí kolejí do výhodnější polohy by bylo možné pouze v případě zboření Braunerova domu. Ředitelství elektrických drah v odpovědi Klubu též vylučuje zřízení loubí pro dosažení rozšíření jízdní dráhy a považuje zboření domu za nezbytné.⁵⁸

Po této reakci se Klub obrátil s otevřenou prosbou přímo na pražského primátora, kterým v té době byl JUDr. Otakar Klapka, a také na Spolek inženýrů a architektů (SIA) s tím, že odmítavé stanovisko elektrických drah, se nezabývá věcně jeho podáním a je založeno technicky pochybně, žádá tedy Klub primátora i SIA, aby ho v jeho snahách podporovali.⁵⁹ Během válečných let se rozhodnutí o osudu Braunerova domu nikam neposunulo, v srpnu 1948 ovšem rozhodla rada Ústředního národního výboru hlavního města Prahy o jeho zboření z důvodů komunikačního uvolnění křižovatky na Národní třídě⁶⁰ a dům byl tak v roce 1949 i přes protesty Klubu u pražského primátora zbořen. Záhy po zboření kritizoval tento počín dokonce i tehdejší předseda vlády Antonín Zápotocký, který sám uznal, že se tím nic nevyřešilo, poněvadž i další domy na Národní třídě stály v cestě plánovanému komunikačnímu projektu.⁶¹ Dále kritizoval, že dochází k bourání domů, aniž by existovaly plány na novostavbu, čímž pouze převzal argumentaci Klubu, který na tento problém upozorňoval již dávno před tím. Antonín Zápotocký nicméně pronesl tento projev v době, kdy už Braunerův dům na Národní třídě pár let nestál, ale i přes všechny negativní okolnosti vlastně nakonec dal Klubu zapravdu.

Do záchrany Braunerova domu investoval Klub opravdu velké úsilí. Přestože se po válce nepodařilo zboření domu zabránit, aktivní činnost Klubu v této kauze určitě zanechala dojem. Jestli měl Klub pravdu se svým vlastním návrhem, je na posouzení odborníků, ale v každém případě lze na této kauze vidět, že Klub nechtěl Prahu vyloženě pouze konzervovat, ale přikláněl se ke kompromisům. Tato kauza působí dojmem, že ostatní instituce ke

---

⁵⁷ Archiv Klubu Za starou Prahu, spisový archiv, karton Nové Město, složka Braunerův dům.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 69.

⁶¹ Zbytečná oběť památky komunikaci. *Ochrana památek: Věstník Klubu Za starou Prahu a jeho odborů*. 1953, **28**(2). s. 10.

kompromisům ochotné nebyly, protože úplné zboření stavby je nejradikálnější a poslední možné řešení problému. I když se v současnosti na Braunerův dům můžeme dívat již pouze na starých fotografiích, zaslouží si aktivita Klubu v této kauze velké uznání.

5 Činnost Klubu Za starou Prahu v období Protektorátu

Po představení činnosti Klubu ve třicátých letech se pozornost práce zaměřuje na aktivitu v první polovině čtyřicátých let, především v těžkém období existence Protektorátu Čechy a Morava na našem území. Kapitola se věnuje ústupu Klubu z památkářsko-ochranné scény z důvodu nacistické okupace, stručně popisuje formální existenci Klubu ve čtyřicátých letech a následně zahájení poválečných aktivit. Ve stručnosti kapitola závěrem popisuje památkářské kauzy, ve kterých se Klub angažoval v období třetí republiky.

Činnost Klubu v období Protektorátu se vyznačuje ústupem veřejných aktivit z důvodu zásadních politických změn v českých zemích. Přesto se v prvních letech Protektorátu Klub především články ve svém věstníku věnoval některým kauzám a upozorňoval na problémy hlavního města Protektorátu. Praha první poloviny čtyřicátých let se vyznačovala spíše stavební stagnací, právě proto Klub upozorňuje na problém bourání starých domů, vzhledem k tomu, že nebyly prostředky na zahájení novostavby, v důsledku čehož vznikaly „díry“ v pražských ulicích a náměstích. Klub tento problém nazýval přímo „*estetickou závadou*“ a jako příklad uváděl díru mezi Ovocným trhem a ulicí Na Příkopě, dále psal o postižení Karlova náměstí, kde došlo ke zboření domů Ottova nakladatelství a komplexu domů U Šálků. Uváděn byl též případ Národní třídy, kde byl zbořen Šlikův palác, aniž by byl připraven návrh novostavby.⁶²

V dalších válečných letech už Klub veřejně nevystupoval, což bylo způsobeno pravděpodobně tím, že nechtěl zbytečně upoutávat pozornost bezpečnostních složek, kterým činnost českých spolků byla trnem v oku. V září 1941 vyšlo poslední protektorátní číslo věstníku a informativní činnost Klubu utichla téměř na dalších šest let, když první poválečné číslo vyšlo až v únoru 1947 s článkem „Po šesti letech znovu na stráž!“ na titulní straně, v němž Klub veřejnost ujišťuje o pokračování své předválečné práce, tedy práce, které doba a politický režim nebrání v působení.⁶³ Poslední válečná valná hromada Klubu se konala 29. září 1943 a od té doby, přestože Klub po celou dobu válečných let existoval a jeho činnost nebyla nijak pozastavena, strávil poslední válečné roky v „hibernaci“. Další valná hromada se konala tedy až po konci války, konkrétně 24. března 1946. Na této valné hromadě bylo vzpomenu

---

⁶² MNECL, Václav. Překotné bourání větších domovních skupin. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1941, **22**(6). s. 41.

⁶³ EMLER, Jan. Po šesti letech znovu na stráž! *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(8). s. 65-66.

zemřelé členy Klubu v době války, většinou působících v protinacistickém odboji. Výčet jmen byl poměrně dlouhý. Stálo na něm také jméno studenta dějin umění Ladislava Lakomého, který v roce 1942 spáchal v koncentračním táboře Mauthausenu sebevraždu. Přitom nikdo v Klubu až do jeho zatčení gestapem prý netušil, že působí v ilegálním odboji. Ladislav Lakomý nebyl pouze řadovým členem Klubu, ale v době předválečné patřil mezi organizátory klubovních vycházek. Dále bylo vzpomenuáno na popravené členy Klubu v době války, mezi které patřili dr. František Páta, dr. Pavel Kropáček a spisovatel Vincy Schwarz. Během květnového povstání v Praze roku 1945 zahynuli při pouličních bojích ing. Jindřich Freiwald a ing. Aleš Hübschmann.⁶⁴

V období Protektorátu zemřeli nepřímo v důsledku politické situace na našem území dr. Karel Guth, který byl ředitelem Národního muzea, čestným členem Klubu a v minulosti i jeho dlouholetým předsedou, dále významný historik dr. Josef Šusta a také např. architekt Josef Gočár. Po výčtu jmen dalších zemřelých členů Klubu v době války se přešlo na první poválečné valné hromadě Klubu k pozitivnějším tématům. Za nadšeného potlesku byl jednomyslně zvolen čestným členem Klubu prezident Edvard Beneš. Toto čestné členství pro prezidenta Beneše mělo být oceněním za jeho snahy o zachování staré Prahy, kterými si sympatie Klubu získal už v době předválečné. Na této schůzi bylo nutno také zvolit nové vedení Klubu, novým předsedou byl zvolen uznávaný historik umění Emanuel Poche.⁶⁵

Bezprostředně poválečná činnost Klubu se zaměřovala na obnovu domů a historických památek poničených v době války, přičemž jednou z prvních konkrétních poválečných aktivit bylo vypracování a zaslání memoranda Klubu pražskému primátorovi, shrnující požadavky k rekonstrukci poničených budov na Staroměstském náměstí. Podle Klubu válkou poničené hlavní město též potřebovalo zřízení státní plánovací komise, která by se zabývala výstavbou v postižených částech Prahy.⁶⁶ Mezi další významnou poválečnou činnost patří iniciování rekonstrukce emauzského kláštera, který byl poničen náletem ze 14. února 1945. Klubem byl požádán architekt Hypšman, který se podílel na zastavění prostoru pod Emauzy, aby udělal návrh rekonstrukce především kostelních věží, což architekt Hypšman přislíbil.⁶⁷ Architekt Bohumil Hypšman se o tomto svém novém úkolu sám vyjádřil i ve svém článku, publikovaném

---

⁶⁴ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 70.

⁶⁵ POCHE, Emanuel. Z Klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(10). s. 108.

⁶⁶ POCHE, Emanuel. Jednatelská zpráva Klubu Za starou Prahu za léta 1943 až 1946. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(8). s. 76.

⁶⁷ Tamtéž. s. 77.

ve věstníku Klubu, kde se věnoval obecně úpravě pražského nábřeží a plánům na jeho řešení. Zmínil se tedy i o vyzvání Klubu, aby přispěl k projekční stránce obnovy emauzského kláštera. Hypšman se především pozastavuje nad finanční otázkou tohoto problému, když uvádí, že projekt vyjde na několik milionů a bude potřeba tyto peníze sehnat.⁶⁸ S rekonstrukcí emauzského kláštera se začalo nedlouho po válce, ale byla to práce na více let. Dozor nad rekonstrukcí měl Státní památkový úřad a náklady na rekonstrukci byly kryty z Fondu pro obnovu a později státním úřadem pro věci církevní.⁶⁹ Letecký útok nejvíce poškodil obě věže a klenbu nad hlavní lodí, takže došlo na přelomu 40. a 50. let ke zhotovení nové klenby ze železobetonu.⁷⁰

V otázce pobřežního pohledu na Prahu u Emauz architekt Hypšman rychlé znovuzřízení neviděl jako velký problém, poněvadž podle něj měla v této době Praha větší starosti, např. na druhém konci novoměstského nábřeží, kde se čekalo na definitivní dokončení Štefáníkova mostu a jeho předmostí.⁷¹ Na všech těchto aktivitách Klubu po válce lze pozorovat, že přecházení války v útlumu jako by dalo členům nový impuls, který se projevil jejich obrovským nasazením v návrzích řešení obnovení poničené Prahy. Projevilo se zřejmě i nadšení z osvobození země od nacistické okupace, která bránila členům Klubu ve svobodné aktivitě, když v novém režimu opět mohli svobodně diskutovat o památkářských problémech hlavního města.

Dalo by se říct, že ačkoliv se Klub zaměřoval na vzhled celé Prahy, přeci jenom měl zvláštní vztah k Malé Straně, už jen kvůli tomu, že v této části Prahy stojí Juditina věž, od roku 1927 sídlo Klubu, což bylo patrné ze zájmu o Malou Stranu už ve 30. letech, kdy se Klub pokoušel o prosazení zvláštního zákona. Zájem o Malou Stranu pochopitelně pokračoval i v letech čtyřicátých. Tentokrát byla věnována pozornost jejímu panoramatu. Bylo kritizováno, že na jednu stranu se prosazuje snaha o zachování výhledu na Prahu, ale současně se dělá vše pro zploštění reliéfu hlavního města. Kritizováno bylo zejména vystavění vysoké nábřežní zdi na Moráni a na Zderaze. Panovala obava, že by mohl být podobným způsobem řešen také přístup na Pražský hrad, což vzbudilo v Klubu pozornost. Představa, že by na Malé Straně byla

---

⁶⁸ HYPŠMAN, Bohumil. Líc Prahy – pobřežní zastavění. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, 22(9). s. 86.

⁶⁹ HACAR, Bedřich. Obnova kostela a kláštera emauzského. *Ochrana památek: Věstník Klubu Za starou Prahu a jeho odborů*. 1952, 27(5). s. 34.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ HYPŠMAN, Bohumil. Líc Prahy – pobřežní zastavění. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, 22(9). s. 86.

těž vysoká nábrežní zeď, která by zakryla výhled na obě malostranské mostecké věže, stejně tak ostatní malostranské budovy a stavby, byla pro Klub nepřijatelná.⁷² V této době se totiž mluvilo hodně o nevyhnutelné potřebě moderních pobřežních komunikací na obou březích Vltavy k údajnému rozvoji města. Jelikož Klubu na Malé Straně obzvlášť záleželo, dotýkala se ho tato otázka velmi citelně.

Malou Stranou se Klub zabýval i nadále, např. řešil úpravy východní strany Malostranského náměstí, zejména jižního nároží vedoucího k Mostecké ulici, která vede dále až k Juditině věži. Byl vyjádřen souhlas s návrhem architekta Hypšmana ohledně přestavby budovy Malostranské záložny, která se částečně stala obětí bombardování z května roku 1945.⁷³ Otázka vzhledu poválečné Malé Strany byla aktuální a žádala si co nejrychlejší řešení, které Klub požadoval. Klubem byly kritizovány i úpravy některých malostranských domů uskutečněné v minulosti, stejně tak úpravy chrámu sv. Mikuláše, se kterými Klub rovněž nesouhlasil, a proto požadoval nápravu na základě prací největšího odborníka na Malou Stranu, kterým byl bezpochyby Cyril Merhout. Na základě jeho znalostí o tom, jak vypadala Malá Strana v minulosti, požadoval Klub podle Merhoutova návrhu úpravu Malostranského náměstí v co nejbližší době, což předpokládalo, jak Klub sám přiznal, shromáždění nemalých finančních prostředků na takový projekt. Dalo by se říct, že Malá Strana patřila ve třicátých i čtyřicátých letech na první místo zájmu Klubu, protože této části Prahy bylo skutečně věnováno velké množství času a energie ze strany zainteresovaných členů, kterým na Malé Straně upřímně záleželo.

Po válce se také musela vyřešit situace ohledně Staroměstské radnice, která v květnu roku 1945 vyhořela. Byla vyhlášena soutěž na vypracování projektu nového umělecky hodnotného řešení. Ve 20. století šlo už o několikátou soutěž na úpravu Staroměstské radnice. Poslední předválečná soutěž byla vyhlášena tak trochu z podnětu Klubu v roce 1938. Tuto soutěž vyhlásila rada hlavního města Prahy jako soutěž náčrtků částečné přestavby budovy Staroměstské radnice i její moderní přístavby. Soutěž byla vyhlášena jako veřejná, anonymní a určená architektům výhradně československé národnosti. Rada hlavního města si od soutěže slibovala, že „...dá národu i hlavnímu městu československému matku radnic.“⁷⁴ Tato poslední

---

⁷² JANOUŠEK, Adolf. Malostranská pobřežní komunikace. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(9). s. 81.

⁷³ JANOUŠEK, Adolf. Nutnost úpravy východní strany Malostranského náměstí. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(9). s. 88.

⁷⁴ Archiv Klubu Za starou Prahu, spisový archiv, karton Staré Město (budovy veřejné, kláštery, kostely, synagogy), složka Staroměstská radnice.

předválečná soutěž ovšem byla vyhlášena těsně před válkou, takže se na řešení muselo počkat s tím, že požár v květnu 1945 vše ještě více zkomplikoval. Klub uvádí, že v soutěži vyhlášené po válce bylo 93 návrhů. Podotýká, že neexistuje samotný problém radniční budovy, nýbrž existuje pouze problém Staroměstského náměstí a jeho okolí a že jednou částí tohoto problému je řešení radniční budovy.⁷⁵ Zmiňuje, že soutěž z roku 1938 nepřinesla vlastně nic nového. Z 93 došlých návrhů soutěže z roku 1946, jich šest nevyhovovalo podmínkám, protože by porušovaly objekty památkově chráněné. Osmdesát procent návrhů projektu se snažilo dodržet půdorys Staroměstského náměstí a zbytek ho přetvářel, z toho 3 procenta navrhovala zásadní změnu půdorysu náměstí. V soutěži se také projevila nevhodnost umístění Husova pomníku. Značný počet projektů řešil totiž severní stranu náměstí moderně, v těchto variantách se jevil pomník nemožně. Projektanti si však byli vědomi, že občané by nedali souhlas s přemístěním pomníku, museli tedy ve svých řešeních počítat s ponecháním pomníku na svém místě. Podle Klubu však celá soutěž působila dojmem roztržitosti a vyřešení celého problému Staroměstského náměstí viděl až v době, kdy budou soutěžícím dány přísnější direktivy.⁷⁶ V prosinci roku 1947 se rada Ústředního národního výboru hlavního města Prahy rozhodla torzo radniční budovy zbořit. Klub protestoval u zemského národního výboru,⁷⁷ ale i přes tyto protesty byla poničená budova Staroměstské radnice zbořena počátkem roku 1948.

Když se po válce vrátil zpět do vlasti prezident Edvard Beneš, kterého si pro jeho názory ohledně zachování staré Prahy Klub vážil již v letech předválečných, rozhodl se Klub pro udělení čestného členství, jako bylo uděleno již v dobách první republiky též našemu prvnímu prezidentovi, Tomáši Garrigue Masarykovi. Tento návrh byl předložen na valném shromáždění dne 24. března 1946, kde bylo současně navrženo věnovat prezidentu Benešovi jako viditelný důkaz tohoto čestného členství diplom.⁷⁸ Návrh na čestné členství byl jednomyslně přijat a oznámen prezidentovi. Edvard Beneš zaslal Klubu poděkování a 12. února 1948 kancléř prezidenta republiky Jaromír Smutný převzal zhotovený diplom od předsedy Klubu Emanuela Poche. Jako důvod pro udělení čestného členství Klub uvádí, že jde o projev úcty a vděčnosti za jeho nezměrnou budovatelskou práci pro národ a stát. V dopise Klubu ze 3. června 1948 Beneš odpovídá: „*Vážení pánové, děkuji Vám srdečně za pěkný diplom, který jste mi laskavě věnovali jako důkaz mého čestného členství Klubu Za starou Prahu. Sledoval jsem vždy se*

---

⁷⁵ PRISCHING, Ludvík. Různé zprávy. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(10). s. 104.

⁷⁶ Tamtéž. s. 106.

⁷⁷ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 70.

⁷⁸ Čestné členství druhého presidenta Československé republiky dr. Edvarda Beneše v klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1948, **23**(5). s. 33.

zájmem a pochopením Vaši činnost, neboť vidím v péči o památky projev duchovního života, několika jeho složek, jež mohou a mají mít význam pro celý náš dnešní život, jeho prohloubení a obohacení i jeho přetváření v lepší formy budoucnosti. (...) Máte mnoho krásných, vděčných a záslužných úkolů. Leží Vám na srdci záchrana dnešního stavu Hradčan a Malé Strany jako slohově nejzachovalejších částí Prahy. (...) Přeji Vám ve veškeré této práci mnoho zdaru.“⁷⁹ O tři měsíce později však Edvard Beneš zemřel.

---

⁷⁹ Čestné členství druhého presidenta Československé republiky dr. Edvarda Beneše v klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1948, **23**(5). s. 33.

6 Klub v době socialismu

Tato část práce popisuje, jaké byly vztahy Klubu ke komunistické vládě, a naopak, jak tehdejší garnitura vnímala tento spolek, který už poněkolkáté musel přizpůsobovat svou aktivitu politické situaci. Dále kapitola uvádí, jak se Klub stavěl k památkové péči za komunistického režimu.

Klub už sice nemusel existovat pouze formálně jako tomu bylo za nacistické okupace. Svou veřejnou aktivitu a vystupování musel ovšem přizpůsobit tehdejšímu politickému. Samozřejmě nemohl v takové míře kritizovat rozhodnutí vysokých státních či komunálních představitelů jako třeba za první republiky. Lze zřejmě s jistotou tvrdit, že kdyby se Klub otevřeně postavil proti vládě vzniklé po revoluci v únoru 1948, znamenalo by to jeho zánik a perzekuci jeho členů. Klub byl však od svého vzniku spolkem nepolitickým, a proto se vyjadřoval pouze k problémům kulturním a památkářským, ostatně jako za každého režimu, byť pokaždé v jiné míře. V dobách socialismu se Klub vyjadřoval k památkářským kauzám, ale vzhledem k okolnostem ne tolik radikálně a byl spíše umírněnou opozicí. Aby Klub na sebe neupoutal zbytečnou pozornost, dal najevo loajalitu tehdejším představitelům státu, když vyzdvihl jejich zájem o kulturu a památky. O upřímné loajalitě lze s odstupem času samozřejmě pochybovat, protože se tehdejší komunistická ideologie dotýkala také kulturních památek, kdy se např. církevní památky ocitly na periferii zájmu a péče.

Ve vydání věstníku z roku 1949 se Klub souhlasně vyjádřil o činnosti prezidenta a předsedy vlády v památkářské péči. Ocenil tak projev Antonína Zápotockého k stavebnímu výboru v Karolinu ze dne 13. ledna 1949, kde tehdejší předseda vlády vyslovil své uznání nad postupem staveb v Karolinu a zdůraznil, že nejen Karolinum, ale také další kulturní památky musí být zachovány pro další generace.⁸⁰ Dále se uvádí, že prezident republiky Klement Gottwald věnoval ze svých prostředků Klubu dar.⁸¹ Je otázkou, co Klement Gottwald tímto gestem sledoval, zda mu skutečně záleželo tolik na péči o památky, nebo šlo o pokus, jak získat tento spolek na svou stranu i z politického hlediska.

Jistá „sympatie“ mezi Klubem a tehdejšími státními představiteli panovala i nadále, když se v roce 1950 konala jubilejní valná schůze Klubu při příležitosti 50. výročí vzniku

---

⁸⁰ Památková péče v projevech nejvyšších představitelů státu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1949, **23**(9-10). s. 53.

⁸¹ Tamtéž.

nejznámějšího českého spolku na ochranu památek. Tato schůze se konala 30. dubna 1950 v malém sále Domu umělců v Praze, které se osobně účastnil např. tehdejší primátor Prahy Václav Vacek. Schůzi zahájil proslovem předseda Klubu Emanuel Poche, který ve stručnosti vyličil historii a okolnosti vzniku Klubu.⁸² Na přelomu čtyřicátých a padesátých let byl Antonín Zápotocký prohlášen čestným členem Klubu. Tehdejší předseda vlády se sice tohoto setkání nezúčastnil osobně, ale zaslal dopis, ve kterém napsal: „*Vážení pánové, děkuji Vám srdečně za čest, kterou mi prokazujete zvolením za čestného člena Klubu Za starou Prahu. Vzpomínám při této příležitosti veliké a záslužné práce, kterou Klub Za starou Prahu po desetiletí vynakládal pro zachování vzácných kulturních památek našeho hlavního města. (...) Sleduji se zájmem všechny otázky, které jsou v současné době řešeny ve vztahu k ochraně památek, a osobně jsem ochoten pomoci v každém případě, kde bude toho vyžadovat závažný kulturní zájem...*“⁸³ Komunistický režim za 40 let svého vládnutí moc nepřispěl k památkářské ochraně. Nicméně se vždy snažil o dobré vztahy s Klubem. Pro Klub to byla jediná možnost, jak si udržet alespoň malý vliv na památkářskou péči.

Rok 1950 se celý nesl v duchu oslav výročí půl století existence Klubu, mnoho významných osobností posílalo spolku gratulace, Klub uspořádal několik akcí k oslavám svého jubilea. Kromě již zmíněné jubilejní valné schůze Klubu konané v dubnu, které se zúčastnila také řada státních činitelů, zorganizoval Klub jubilejní výstavu mapující jeho historii. Výstava nesla název *Za starou Prahu* a byla zahájena 29. září za přítomnosti ministra informací a osvěty Václava Kopeckého a primátora Prahy Václava Vacka.⁸⁴ Zahajovací řeč pronesl předseda Klub Emanuel Poche, který ve své řeči uvedl, že jde o první velkou výstavu týkající se ochrany památek v ČSR, dále poděkoval nejvyšším představitelům státu za jejich zájem o zachování staré Prahy a vyjádřil víru ve spolupráci Klubu se státem, která povede ke zdokonalování památkářské péče.⁸⁵ Emanuel Poche ve svém poděkování zmínil předsedu vlády Antonína Zápotockého, který se opět údajně z důvodu pracovního vytížení zahájení výstavy osobně nezúčastnil, ale byl přečten jeho pozdrav, kde vyjádřil svůj vztah k ochraně památek a zdůraznil důležitou roli státu jako nového vlastníka po soukromých majitelích památek. Ve svém

---

⁸² Jubilejní valná schůze Klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1950, **25**(1-5). s. 34.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ KUBÍK, Alois. Jubilejní výstava Klubu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, **25**(6-10). s. 45.

⁸⁵ Zahajovací projev předsedy Klub Dr. Em. Poche. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, **25**(6-10). s. 50.

pozdravu vyjádřil také svou vizi, že nový způsob socialistického nazírání na kulturu po vzoru „*velikého našeho učitele – Sovětského svazu – prohloubí tvůrčí vztahy pracujících vrstev ke kulturním hodnotám.*“⁸⁶ Tento poslední dovětek Antonína Zápotockého pravděpodobně členy Klubu úplně nepotěšil, jelikož už ve 20. a 30. letech museli tušit, jak péče o památky (především křesťanské) v Sovětském svazu vypadá. Na tomto konkrétním případě lze vidět, jak asi tedy vypadal vztah socialistické vlády a Klubu, který nemohl plně souhlasit se všemi kulturními názory tehdejších představitelů, ale pro zachování své existence byl tichou opozicí.

Výstava Za starou Prahu týkající se padesátileté historie Klubu měla čtyři výstavní síně.⁸⁷ Jedna z nich se týkala dokladů o dopravních bojích v souvislosti s kulturními památkami, které Klub na úkor dopravy nejvíce bránil, ať už šlo o kauzu tramvajové tratě na Karlově mostě v raných začátcích Klubu, nebo boj o Braunerův dům, který byl z dopravních důvodů zbořen. Dále byla na výstavě k vidění expozice věnovaná pomníkům, což v dějinách Klubu znamenalo především zápas proti situování Husova pomníku na Staroměstské náměstí. Další expozice byla věnována i pražské zeleni,⁸⁸ kdy Klub několikrát za dobu svého působení kritizoval špatné využívání volných ploch k rekreaci. Celá tato výstava trvala celkem tři týdny a za tuto dobu ji navštívilo 10 000 lidí.⁸⁹ Výstavu lze hodnotit jako úspěšnou. Přiblížila veřejnosti péči o památky a činnost Klubu v této oblasti.

Klubu opět, jako za všech režimů a vlád, záleželo na vývoji Malé Strany jako pražské čtvrti, která potřebuje zachovat své historické kouzlo, ale současně by se mělo pracovat na její modernizaci, která by zajistila důstojný život jejím obyvatelům. Tomuto problému se na přelomu 40. a 50. let věnoval Bohumil Hypšman, architekt, který většinou dokázal najít řešení zachovávající starou Prahu a při tomto stavu pokračovat v jejím rozvoji vzhledem k požadavkům 20. století. Architekt Hypšman považoval za důležité odstranit na Malé Straně u domů přístavky z 19. století, které bránily přístupu vzduchu a denního světla k dvorním prostorům. Tyto přístavky měly být podle něj do budoucna odstraněny pro ozdravení těchto prostor. Ozdravení Malé Strany viděl architekt Hypšman jako jedinou možnost, jak by mohli většinou sociálně slabší lidé do budoucna nadále žít v této čtvrti. Jako jedno z možných řešení navrhoval Bohumil Hypšman, že by lidé žijící na Malé Straně sami prováděli opravy svých

---

⁸⁶ Projev předsedy vlády Antonína Zápotockého k zahájení výstavy Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, **25**(6-10). s. 41.

⁸⁷ KUBÍK, Alois. Jubilejní výstava Klubu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, **25**(6-10). s. 47.

⁸⁸ Tamtéž. s. 48.

⁸⁹ Tamtéž. s. 49.

domů a vynaložené peníze na tyto opravy by získávali zpět v daňové slevě.⁹⁰ K takovému kroku bylo ovšem podle Hypšmana zapotřebí nového zákona a také zapojení památkového úřadu do celého projektu. Dále měl nový zákon obsahovat ustanovení, že úplné obnovení památkového domu a jeho přizpůsobení požadavkům dobového bydlení bude postaveno na roveň novostavbě.⁹¹ Lze vidět, že architekt Hypšman navrhl projekt, který by zároveň byl ve prospěch zdraví lidu a současně by chránil památkově cennou Malou Stranu.

V této souvislosti lze též uvést příklad právě Juditiny věže, sídla Klubu, kde rovněž byly byty skromných podmínek. V těchto bytech se bydlelo i v dobách, kdy už Klub Za starou Prahu sídlil v prostorách věže. Jak se lze dozvědět při prohlídce Juditiny věže, tak i ve 20. století bylo sociální zařízení v těchto bytech neodpovídající hygienickým normám. Toalety pro obyvatele bytů byly poprvé při Juditině věži zřízeny teprve až ve 30. letech 20. století. Zajímavou kapitolou moderních dějin věže je případ jistého pana Šmejkal, který jako poslední žil v jednom z bytů věže. Pan Šmejkal byl do jisté míry podivínem, který měl po celý svůj život problémy se členy Klubu, kteří do klubovní kanceláře museli chodit kolem jeho oken. Pan Šmejkal ve věži strávil neuvěřitelných téměř 70 let (když se údajně v roce 1942 do bytu nastěhoval ještě se svou matkou a v roce 2010 zemřel), během kterých si na tento skromný byt tolik zvykl, že při povodni v roce 2002 se odmítl evakuovat, a tak ho museli z věže vynést až hasiči. Nicméně pravdou je, že věž povodeň přežila téměř bez újmy. Přestože byl tento člověk starším pánem, neměl v bytě vodu, musel ji proto až do konce svého života do bytu nosit a následně také vynášet. I přes mizerné sociální zázemí se odmítal z věže vystěhovat, přestože mu např. Praha 1 nabídla zdarma byt. Pan Šmejkal si na tento byt tolik zvykl, že v něm dožil, nicméně je na jeho případě vidět, jaký těžký a skromný život museli ještě během 20. století vést obyvatelé Malé Strany. Z tohoto pohledu se projekty architekta Hypšmana z přelomu 40. a 50. let už tehdy jevily jako nutné. Od roku 2010, kdy pan Šmejkal zemřel, už v žádném z bytů v Juditině věži nikdo nebydlí, ale lze i v dnešní době pozorovat, jaké skromné podmínky v bytech panovaly i z důvodů prostorových, protože při návštěvě nevelké kanceláře Klubu si lze všimnout, že místnost byla v minulosti tvořena dvěma od sebe oddělenými byty. Pro současného obyvatele Malé Strany musí být tyto skutečnosti z nedávné historie nepředstavitelné.

---

⁹⁰ HYPŠMAN, Bohumil. Příští osud Malé Strany. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1949, 23(9-10). s. 57.

⁹¹ Tamtéž.

Na počátku 50. let Klub uvítal postupný vznik památkových rezervací, což se sám snažil iniciovat už delší dobu. Již dříve se Klub pokoušel o vytvoření ochranné oblasti na Malé Straně a Hradčanech.⁹² Byl rád, že se tvoření památkových rezervací netýká jen Prahy, ale také jiných českých měst a venkova, kde prostřednictvím svých mimopražských poboček bojoval za zachování lidové architektury. Od památkových rezervací si Klub sliboval, že zabrání bourání památek, aby už nedocházelo k tomu, co Klub kritizoval již za první republiky - že to, co vzniklo na místě zbořených objektů, nemělo úroveň a nebylo kulturním obohacením, pokud vůbec k nějakému novému zastavění na takto volných plochách došlo. Přestože byla Malá Strana v roce 1951 prohlášena rezervací, což bylo Klubem kladně přijato, existovala u jeho členů obava, že dojde k zřízení malostranské dopravní komunikace spojující severní a jižní část Prahy. „*Dnes máme tolik prostředků techniky a vědy, abychom mohli spojení severu a jihu Prahy nějak vhodně vyřešit a přitom daleko účelněji a po všech stránkách vhodněji, než vynucovanou malostranskou komunikací. Kulturní statky jsou pod ochranou lidu podle naší ústavy a lid si rozhoduje o řízení všech svých věcí sám. Proto, nevědí-li naši dopraváci, jak se dostat ze severu na jih, aniž by musili přes Malou Stranu, ať se na to zeptají naší veřejnosti, nejlépe veřejnou soutěží...*“⁹³ navrhoval Klub takto své řešení. Nutno podotknout, že problémy Malé Strany a její dopravní situace jsou problémem i dnešní doby.

Ve druhé polovině 20. století začal sílit zájem členů Klubu o reliéf v Juditině věži, již zmíněný v této práci, který dokonce členy Klubu názorově stavěl proti sobě, když se pokoušeli o interpretaci jeho obsahu. V této části práce je tedy podrobněji pojednáno o tomto reliéfu.

6.1 Románský reliéf v Juditině věži a Klub Za starou Prahu

K objevu románského reliéfu došlo úplnou náhodou koncem 80. let 19. století, konkrétně v roce 1887, kdy se majitel domu čp. 56 přiléhajícího k Juditině věži pokoušel vybudovat toaletu pro obyvatele bytů při věži. V té době byl majitelem domu František Bárta, na kterého údajně vypadla románská hlava, když se pokoušel prorazit stěnu.⁹⁴ Tato originální hlava patřící klečící postavě je dnes k vidění v Muzeu hlavního města Prahy, přesto návštěvník

---

⁹² Viz kapitola Počáteční působení Klubu v Juditině věži.

⁹³ PÍŠA, Vladimír. Malostranská komunikace – otázka existence rezervace. *Ochrana památek: Věstník Klubu Za starou Prahu a jeho odborů*. 1954, 29(3-4). s. 24.

⁹⁴ Viz výklad průvodce v Juditině věži.

Juditiny věže může vidět klečící postavu s hlavou, neboť došlo v minulém století k zhotovení její repliky.

V roce 1951 publikoval ve věstníku Klubu jeho bývalý předseda a malostranský odborník Cyril Merhout článek věnovaný románskému reliéfu zobrazujícího dvě postavy. Ve svém článku píše, že od roku 1892 je majitelem domu čp. 56 i věže město Praha (dnes věž patří konkrétně městské části Praha 1), jejíž zastupitelstvo se podle něj o reliéf nestaralo vůbec dobře. Merhout uvádí, že až v lednu 1951 zaměstnanci Uměleckoprůmyslového muzea pod vedením bývalého předsedy Klubu a současně ředitele tohoto muzea, Emanuela Poche, upravili chodební místnosti a přístup k reliéfu tím, že odstranili drátěnou síť a nahradili ji skleněnou deskou,⁹⁵ což z estetického hlediska bylo určitě lepší variantou. Cyril Merhout vysvětloval obsah reliéfu jako usmíření krále Václava I. s jeho synem Přemyslem Otakarem, což je zřejmě jediná hypotéza týkající se výkladu reliéfu, kterou lze téměř s jistotou označit dnes za mylnou.⁹⁶ O tomto vlastním názoru byl přesvědčen až do konce svého života, píše o něm v díle *Dům u mosteckých věží*, kde uvádí: „*Sotva lze pochybovat, že je tu zobrazena sochařsky chvíle, kdy v r. 1249 se Přemysl poddal králi Václavu I.*“⁹⁷ V tomto přesvědčení Cyril Merhout zemřel v roce 1955 jako největší znalec dějin Malé Strany ve věku nedožitých 74 let. Klub Za starou Prahu mu věnoval tři strany ve svém sborníku, kde stručně vzpomněl jeho život, práci a vztah k Malé Straně.⁹⁸

Zajímavé poznatky ohledně reliéfu přináší potom až v polovině osmdesátých let článek Anežky Merhautové – Livorové. V tomto článku se píše, že v osmdesátých letech už byla vyloučena možnost, že by reliéf pocházel z poloviny 13. století, jak se dříve uvádělo, ale datace byla ustálena někde kolem druhé třetiny století dvanáctého. Anežka Merhautová – Livorová rovněž vylučuje možnost, že by postavy zobrazovaly stavitele Juditina mostu a krále Vladislava I. Tento názor prezentuje na základě logických faktů, že by trůnící postava v takovém případě musela zobrazovat královnu Juditu jako fundátorku mostu s věží.⁹⁹ Je uvedeno, že pouze fundátorka by mohla přijímat dílo z rukou stavitele, nebo pokud by trůnící postava představovala krále Vladislava, pak by mu most předávala zase jen fundátorka. Tuto hypotézu

---

⁹⁵ MERHOUT, Cyril. Historicky vzácný reliéf na Malostranské věži mostecké. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, 25(6-10). s. 70.

⁹⁶ Viz s. 20.

⁹⁷ MERHOUT, Cyril. *Dům u mosteckých věží*. s. 9.

⁹⁸ WIRTH, Zdeněk. Cyril Merhout (1881-1955). *Ochrana památek: Sborník Klubu Za starou Prahu na rok 1956*. 1956, s. 76-79.

⁹⁹ MERHAUTOVÁ-LIVOROVÁ, Anežka. Reliéf na věži Juditina mostu. *Zprávy Klubu Za starou Prahu*. 1985. s.66.

se stavitelem Juditina mostu tedy kategoricky vylučuje a osobně se kloní k variantě, že jde o římského císaře Fridricha Barbarossu udílejícího královský titul tehdejšímu českému knížeti Vladislavu II. Předpokládá, že stavitel nebyl české národnosti, ale musel pocházet z oblasti Porýní (kde se nacházejí podobná díla s přibližně stejnou datací) a po vytesání reliéfu na mostní věži zřejmě Čechy opustil, protože se na našem území jiné stylově podobné dílo nevyskytuje. Reliéf je prý symbolem královského triumfu panovníka a české země díky svému umístění nad průjezdem věže, což vzdáleně připomíná triumfální oblouky římských císařů, uzavírá Merhautová – Livorová svůj názor.¹⁰⁰

Lze pozorovat, že od objevení reliéfu koncem 19. století až po dnešek převládaly během těchto 130 let různé teorie, kdy vždy na základě nových poznatků docházelo k vyvrácení převládajícího názoru a jeho nahrazení novým. Stoprocentní jistotu ohledně obsahu zřejmě nikdy mít nebudeme. Klub Za starou Prahu od doby, kdy přesídlil do Juditiny věže, sehrál bez diskuzí ve věci reliéfu důležitou roli, protože z jeho podnětu došlo k zajištění a úpravě reliéfu, stejně tak i úpravě části věže, kde se právě reliéf nachází. Klub tak cítil svou zodpovědnost vůči reliéfu, který dodnes je součástí jeho sídla. Důležité byly i názory odborníků Klubu, přestože se třeba Cyril Merhout mýlil ve své teorii, tak i jeho poznatky byly pro pozdější historiky umění zásadní. Stejně jako Juditina věž, tak i tento románský reliéf je od 30. let 20. století součástí historie Klubu Za starou Prahu.

---

¹⁰⁰ MERHAUTOVÁ-LIVOROVÁ, Anežka. Reliéf na věži Juditina mostu. *Zprávy Klubu Za starou Prahu*. 1985. s. 68.

Obrázek 4

Románský reliéf v Juditině věži ze 12. století zobrazující dvě postavy, jednu klečící a druhou trůnící. Obsah tohoto reliéfu není dodnes zcela jasný. Foto Filip Hendrych.

Obrázek 5

Topografická mapa Malé Strany z roku 1620, sestavená podle výzkumů Cyrila Merhouta. Mapa je umístěna ve stejné místnosti naproti reliéfu v Juditině věži. Foto Filip Hendrych.

7 Klub na přelomu tisíciletí a jeho současné kauzy

V závěrečné kapitole je představena činnost Klubu po sametové revoluci, tedy v 90. letech, na přelomu tisíciletí a též současné kauzy. Kapitola popisuje, jak se změnilo postavení Klubu ve svobodné společnosti a s jakými typy problémů se musel v posledních téměř třiceti letech Klub zabývat a vypořádávat. Dále kapitola uvádí, jak Klub v současné době využívá své sídlo, Juditinu věž, a jaké jsou jeho vzájemné vztahy s Prahou 1, která je majitelem věže.

Klub Za starou Prahu uvítal nový politický systém po roce 1989 s nadějí, že ve svobodné společnosti dojde ke zlepšení památkové péče na našem území, ale následně zjistil, že i v demokratickém systému jsou překážky bránící v zachování staré Prahy. Členové Klubu zjistili, že se jeho odborníci mohou svobodně bez jakéhokoliv omezení vyjadřovat k památkové péči, ale s novým ekonomickým systémem v republice se objevilo nové nebezpečí pro starou Prahu, které už sice nepředstavoval politický režim jako takový, ale lobbisté a různí podnikatelé, jejichž plánované projekty většinou neměly přízeň Klubu. Klub uvítal v roce 1992 skutečnost, že jádro Prahy bylo zapsáno do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, ale ani tento fakt nezabránil tehdejším investorům ve zbourání některých památkově chráněných domů. Začátkem devadesátých let byla dlouho trvající činnost Klubu oceněna Evropskou cenou památkové péče, která byla spojena s finančním darem v hodnotě 25 000 DEM.¹⁰¹ Činnost Klubu tak dosáhla během jeho devadesátiletého působení evropského významu.

V polovině 90. let se Klub začal zabývat kauzou kostela sv. Michala na Starém Městě, který jeho vlastník, Národní knihovna, pronajala soukromé společnosti s většinovým podílem zahraničního kapitálu. Tato společnost začala prostory kostela využívat ke komerčním účelům, což se setkalo s nevolí nejen Klubu, ale i řady dalších spolků a institucí, jako např. katolické církve, rektora UK, Ústavu dějin umění Akademie věd ČR atd. Klub ve spolupráci s těmito institucemi podal stížnost k Obvodnímu soudu pro Prahu 1, který ovšem tuto stížnost zamítl.¹⁰² Na této kauze je dobře vidět, jaké kulturní problémy musí Klub i v současné době řešit, a to takové, se kterými se díky vlivu peněz obecně ochránářským spolkům obtížně bojuje. Různé korporace a firmy tedy byly s některými svými plány Klubu trnem v oku, ale s představiteli nového režimu měl Klub vztahy dobré a oceňoval jejich zájem o památkovou péči. V roce 1992

---

¹⁰¹ BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *100 let Klubu Za starou Prahu*. s. 84.

¹⁰² Tamtéž. s. 176-177.

obdržel od Klubu čestné členství v pořadí další československý, respektive český prezident – Václav Havel. Klub si vážil prvního porevolučního prezidenta pro jeho snahy o zachování památek hlavního města, především Pražského hradu, a proto byl na valném shromáždění Klubu dne 1. února 1992 jednohlasně zvolen čestným členem.¹⁰³

Přelom tisíciletí byl pro Klub velmi důležitý, protože v lednu roku 2000 slavil výročí sto let od svého založení. Šlo o zásadní výročí, které znamenalo nepřetržitou činnost a existenci Klubu ve 20. století, ve kterém Klub působil v oblasti památkové péče a ochrany za každého režimu. Ne vždy to byly režimy názorům Klubu nakloněné, ale tento spolek působí nejen v Praze od dob posledních habsburských císařů až do dnešních dnů. Členové Klubu pojali oslavy tohoto velkého výročí ve stylu odpovídajícím takové mimořádné události. Téměř přesně na den stého výročí svého vzniku, 27. ledna 2000, byla v Muzeu hlavního města Prahy slavnostně otevřena výstava *Sto let Klubu Za starou Prahu*. Výstava představovala historii Klubu. Zájemci zde mohli vidět papírový model Prahy vytvořený z iniciativy Klubu pod vedením architekta Bohumila Hypšmana v letech 1910-1938. Celá výstava byla zaštitěna tehdejším pražským primátorem Janem Kaslem.¹⁰⁴ Důležitost tohoto výročí, a tedy i sto let trvající činnosti nejznámějšího českého památkářsko-ochranného spolku si uvědomovali i tehdejší politici, což dokazuje také skutečnost, že např. vydání Jubilejního sborníku k tomuto výročí financovalo též Ministerstvo kultury ČR. Výstava *Sto let Klubu Za starou Prahu* byla otevřena do 30. dubna, za tuto dobu ji navštívilo přibližně 12 tisíc zájemců.¹⁰⁵ Toto výročí neuniklo pozornosti médií a zájem veřejnosti o dějiny Klubu znamenal i nárůst nových členů.

V období po roce 1989 se Klub orientuje na kauzy týkající se hlavně projektů různých developerů a velkopodnikatelů, především plánované výstavby mrakodrapů na pražském území, a staveb ve stylu moderní architektury, které ohrožují vzhled staré Prahy hájené Klubem. V roce 2007 se Klub obával, že by mohlo dojít k realizování tehdy plánovaného projektu výstavby dvou mrakodrapů v Holešovicích společností J&T, jejichž výška měla dosahovat přibližně 150 metrů. Takto vysoké budovy by zásadně narušily pražské panorama, na jehož zachování Klubu Za starou Prahu velice záleželo. Klub tyto plány dával do souvislosti s dobou 60. let, která je označována za éru výškových budov, s tím rozdílem, že „...*tam, kde se v 60.*

---

¹⁰³ TURKOVÁ, Helga. Čestné členství prvního prezidenta České republiky Václava Havla v Klubu Za starou Prahu. *Zprávy – Klub Za starou Prahu*. 1994, č. 1. s. 5.

¹⁰⁴ BEČKOVÁ, Kateřina. Oslavy stoletého výročí. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 2000, **30**(1-2). s. 20.

¹⁰⁵ Tamtéž. s. 21.

letech možná jednalo o naivní modernistickou víru, jde dnes o cynický ekonomický pragmatismus.“¹⁰⁶ Tato věta srozumitelně vystihuje, že moc bohatých společností je podle Klubu nebezpečím pro zachování historického rázu Prahy. Klub v této kauze upozorňoval na to, že historické jádro Prahy je prohlášeno za Pražskou památkovou rezervaci, kolem něhož je stanoveno ochranné pásmo zasahující až do Holešovic, kde platí zákaz výškových staveb. K výstavbě těchto dvou plánovaných holešovických mrakodrapů sice nakonec nedošlo, ale v současné době se řeší, jak ovlivňují již postavené výškové budovy na Pankráci pražské panorama, proti čemuž Klub také bojoval a netají se svou kritikou k dnešní situaci pankrácké pláni.¹⁰⁷

Další známou kauzou 21.století byl výsledek soutěže na návrh Národní knihovny, kterou vyhrál projekt tzv. chobotnice architekta Jana Kaplického. Podle očekávání na tento projekt Klub reagoval. Ve svém stanovisku k této kauze uvedl, že uvítal vyhlášení veřejné soutěže, ale předpokládal zasazení plánované nové budovy Národní knihovny do kontextu celoměstského měřítka. Klub spatřoval v zamýšlené stavbě především problém v tom, že by nová budova výrazně převyšovala svou výškou budovy ve svém okolí, tudíž by znamenala citelný zásah do pražského panoramatu. Ve svém stanovisku Klub píše, že média záměrně odvádí pozornost od skutečného problému této kauzy, kterým podle něj je hlavně dlouholetá absence regulačních pravidel.¹⁰⁸ Zajímavé na celé kauze z hlediska Klubu je, že se jeho členstvo neshodlo na jednom názoru a bylo v této situaci rozděleno jako celá česká společnost. Klub ovšem považoval za znepokojující skutečnost, že k pořádání soutěže k této stavbě nebyl přizván Národní památkový ústav. Tento fakt považoval Klub za selhání Magistrátu hlavního města Prahy, který se podle něj přisvojil jemu nepřislušející kompetence.¹⁰⁹ Celá tato kauza postupem času vyšuměla, když v roce 2008 ministerstvo kultury konstatovalo, že „chobotnice“ postavena nebude z důvodu nedořešených pozemkových vztahů, a Evropská komise prohlásila, že soutěž proběhla v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách. Přes všechny tyto fakty ale kauza ukázala, že Klub není spolkem, který by nebyl ochotný ke kompromisům, což je častým argumentem jeho kritiků, i když na základě skutečností argumentem již vyvráceným.

---

¹⁰⁶ BIEGEL, Richard. Mrakodrapy v Holešovicích. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 2007, 37(1). s. 7.

¹⁰⁷ Tamtéž. s. 8.

¹⁰⁸ BEČKOVÁ, Kateřina. Živočich na Letné. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 2007, 37(1). s. 20.

¹⁰⁹ Tamtéž. s. 21.

V roce 2007 došlo k obnově interiéru Juditiny věže, který je od tohoto roku zpřístupněn veřejnosti a Klub Za starou Prahu si zřídil v těchto prostorách své vlastní knihkupectví zaměřující se na historii, dějiny umění a památkovou péči spojenou především s Prahou (kromě členských příspěvků je toto knihkupectví jediným zdrojem financí pro činnost Klubu). Než však bylo toto knihkupectví zřízeno, musela Domácí rada Klubu rozhodnout, jak s přízemím Juditiny věže zacházet vzhledem ke stáří celé stavby. Úpravy musely být prováděny především s ohledem na románské kvádřikové zdivo. Projekt to byl z pohledu památkářské péče jistě náročný, zvláště když věž prošla různými změnami v několika obdobích. Tak např. zmíněná místnost byla v minulosti upravena gotickou žebrovou klenbou a předpokládá se, že ve stejném období byla místnost poprvé i omítnuta, ale současnou podobu přízemí věže získalo až v dobách renesance,¹¹⁰ která vzhled věže zásadně ovlivnila. V první polovině 20. století bylo v těchto prostorách provozováno řeznictví, ale od té doby až do roku 2007 nebylo pro veřejnost možné tuto část věže navštěvovat. V osmdesátých letech se Klub pokoušel zpřístupnit věž veřejnosti, ale úpravy umožňující toto zpřístupnění znemožnil fakt, který v té době nikdo netušil, totiž že se v přilehlé části sousedícího domu čp. 56 nacházela pozorovací buňka StB.¹¹¹ Úpravy prováděné v roce 2007 byly dokončeny úspěšně a s minimálním zásahem do původního zdiva. Knihkupectví je ve věži provozováno nepřetržitě již 10 let. Na tomto místě je důležité krátce zmínit také historii domu čp. 56, který je s Juditinou věží historicky spjat.

Renesanční dům čp. 56 nacházející se na konci Karlova mostu směrem k Malé Straně má svou historii spojenou s Juditinou věží, a to nejen tím, že k ní místně přiléhá. Nachází se východním směrem od věže a jde o budovu velice starou, kde v minulosti sídlil staroměstský celní úřad a císařský solní úřad. Dnes již není známo, jak vypadal dům v dobách středověku, protože byl roku 1503 poničen požárem.¹¹² V té době v něm však byl celní úřad a byl součástí v té době rozlehlého Saského domu, v současnosti přiléhajícího k Juditině věži ze západní strany, který zřejmě tehdy obepínal věž ze tří stran.¹¹³ Kromě celního úřadu zde měl také pekař krám a pec.¹¹⁴ Dům byl ve špatném stavu, a proto se Staroměstští, kteří měli budovu v držení, rozhodli v roce 1591 k renesanční přestavbě celnice. Nad bosovaným portálem domu je vytesán latinský nápis, jehož český překlad celou situaci osvětluje: „*Obec Starého města Pražského*

---

¹¹⁰ SOLAŘ, Miloš. Poznámky k obnově interiéru přízemí Juditiny věže. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 2008, **38**(1). s. 23.

¹¹¹ Tamtéž. s. 24.

¹¹² HRUBEŠ, Josef a Eva HRUBEŠOVÁ. *Pražské domy vyprávějí...* III. s. 37.

¹¹³ MERHOUT, Cyril. *Dům u mosteckých věží*. s. 21.

¹¹⁴ Tamtéž. s. 25.

*budovu staré celnice, hrozící spadnutím, se sousední věží dala opravit 1591.*¹¹⁵ K opravě došlo ve stejném roce, kdy byla renesančně upravena i Juditina věž. V následujícím roce, tedy v roce 1592, nastaly mezi Malostranskými a Staroměstskými spory ohledně částí Saského domu, které byly vyřešeny smírnou dohodou mezi purkmistry a radami obou měst. Dům byl rozdělen na samostatnou celnici a samostatný Saský dům západně od věže.¹¹⁶ Od této doby přestala být celnice součástí Saského domu a započala doba samostatné existence této budovy. Původní renesanční fasáda se štíty byla do dnešní podoby upravena v 19. století.¹¹⁷

V osmdesátých letech 20. století se Klub pokusil o zpřístupnění Juditiny věže veřejnosti, čemuž zabránila již zmíněná pozorovací buňka StB, která znemožňovala povolení úprav ve věži, protože by v takovém případě hrozilo odhalení této buňky. Buňka byla umístěna do horního prostoru sklepa bývalé malostranské celnice. Dřevěné schody v domě čp. 56 vedly ke stále zamčeným dveřím, na kterých byl nápis „Pražské komunikace“ a oficiálně v nich měly být přístroje měřící statiku Karlova mostu.¹¹⁸ Buňka byla objevena až po roce 1989 a zjistilo se, že zde měla Státní bezpečnost tajné odposlouchávací zařízení, jehož prostřednictvím odposlouchávala hovory „zajímavých“ hostů hotelu U Tří pštrosů na Dražického náměstí a také telefonické hovory okolních ambasad.¹¹⁹

7.1 Současný spor o Juditinu věž

V roce 2017, tedy v době, kdy Klub v Juditině věži sídlil rovných 90 let, započal spor Klubu s Prahou 1 ohledně rekonstrukce věže. Devadesátileté spojení Juditiny věže a Klubu Za starou Prahu je totiž od roku 2017 v ohrožení, když začalo reálně hrozit, že by Klub mohl být z věže vystěhován. Klubu v tomto sporu nejde pouze o to, že by došlo k narušení už téměř jedno století trvající symbiózy, ale plánovanou rekonstrukci románské věže, kterou prosazuje Praha 1, považuje za přehnaně invazivní a ohrožující historické hodnoty stavby. Klub nepochybně, že by věž nepotřebovala pravidelnou údržbu. Románská věž, která je národní kulturní památkou, má být totiž Prahou 1, která je vlastníkem věže, v budoucnu využívána pro potřeby turistického provozu. Takový razantní zásah do této památky, který si věž pro turistické potřeby

---

¹¹⁵ MERHOUT, Cyril. Dům u mosteckých věží. s. 26.

¹¹⁶ Tamtéž. s. 28.

¹¹⁷ HRUBEŠ, Josef a Eva HRUBEŠOVÁ. Pražské domy vyprávějí... III. s. 36.

¹¹⁸ Tamtéž. s. 37.

¹¹⁹ Tamtéž.

vyžaduje, Klub Za starou Prahu kategoricky odmítá, čímž se dostává do otevřeného sporu s Prahou 1. Podle Klubu necitlivý návrh přestavby věže byl schválen památkovým odborem magistrátu i přes nesouhlas odborníků z Národního památkového ústavu.¹²⁰ Klub ve své zprávě ke sporu uvádí, že ačkoliv je nájemcem věže, o plánovaném projektu neobdržel od Prahy 1 žádnou oficiální zprávu ani po zaslání dopisu starostovi Oldřichu Lomeckému.¹²¹ Klub dále uvádí, že je dlouhodobým kritikem Prahy 1, tudíž vzniká současně podle něj otázka, zda v pozadí tohoto plánu není snaha o potrestání nepohodlného spolku. Od roku 1994 má totiž Klub s Prahou 1 uzavřenou nájemní smlouvu na sto let za symbolické nájemné a tato smlouva není podle současné předsedkyně Klubu Kateřiny Bečkové snadno vypověditelná,¹²² což znamená právní obranu Klubu proti vystěhování z věže. Podle Klubu zkrátka navržená přestavba povede k poškození románské Juditiny věže v zájmu zpřístupnění této národní kulturní památky turistům. Praha 1 upozorňuje především na statické problémy, které údajně věž má, ale Klub odmítá úplné nahrazení autentických stavebních konstrukcí, jako jsou např. krovy či renesanční dřevěné schodiště. Podle Klubu při současném stavu, kdy věž není vystavena masivnímu náporu turistů, stačí např. pouze oprava zmíněných krovů, nikoliv jejich úplné nahrazení novými znamenající ztrátu autenticity.

Malý zlom v kauze nastal v únoru roku 2018, kdy památková inspekce ministerstva kultury dala za pravdu Klubu a odborníkům Národního památkového ústavu a zrušila souhlasné stanovisko odboru památkové péče magistrátu, který podle památkové inspekce toto své stanovisko nepodložil přesvědčivými argumenty.¹²³ Pracovníci magistrátu údajně postupovali v rozporu se správním řádem a špatně vyhodnotili dopad plánovaného projektu na Juditinu věž, uvedla také památková inspekce.¹²⁴ Klubu bylo dáno za pravdu a lze to v tuto dobu považovat za jeho nejnovější vítězství v posledním roce, ale dá se předpokládat, že spor o věž do budoucna rozhodně vyřešen není.

---

¹²⁰ Tisková zpráva k plánované rekonstrukci Juditiny věže, sídla Klubu Za starou Prahu. In: *Klub Za starou Prahu* [online]. 20.11.2017 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.zastarouprahu.cz/tiskova-zprava-k-planovane-rekonstrukci-juditiny-veze-sidla-klubu-za-starou-prahu/aktualita-201/>

¹²¹ Tamtéž.

¹²² *Z metropole*. In: *iVysílání* [online video]. TV, ČT 1. 18. listopadu 2017. 11:00. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116288835-z-metropole/217411058230046/titulky>

¹²³ BOHATA, Jan. Ministerstvo kultury zarazilo obnovu Juditiny věže, kvůli chybám magistrátu. In: *iDNES.cz* [online]. 18.2.2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://praha.idnes.cz/juditina-vez-rekonstrukce-stopka-magistrat-praha-fs0-/praha-zpravy.aspx?c=A180216_383534_praha-zpravy_rsr

¹²⁴ Tamtéž.

K celé historii Klubu lze snad už jen uvést, že tento spolek za 118 let své existence odvedl velkou práci týkající se ochrany památek. Na druhou stranu vzniká otázka, jestli by se v našem hlavním městě neměl dát prostor i moderní architektuře, která v Praze ve své nejvyšší kvalitě chybí. Každá doba má svůj architektonický výraz a otázka, zda by současnost měla zanechat i něco jiného než dobře zakonzervované památky, je dobrým podnětem k zamyšlení dnešní pražské veřejnosti.

8 Závěr

Bakalářská práce představila činnost Klubu Za starou Prahu a jeho sídlo Juditinu věž. Cíle, které si práce v úvodu vytyčila, byly v co největší možné míře splněny. Okolnosti vedoucí ke vzniku spolku jsou v úvodní kapitole práce osvětleny stručným představením tzv. pražské asanace na přelomu 19. a 20. století. Byly popsány stěžejní argumenty odpůrců asanace, z jejichž řad došlo právě ke zformování Klubu. Jedním z nejdůležitějších manifestů proti asanaci je dílo Viléma Mrštíka *Bestia triumphans*, na které se Klub dodnes odvolává, stejně jako i na samotného Viléma Mrštíka, kterého považuje za svého ideového předchůdce v boji za starou Prahu. V práci se podařilo též představit důležité sídlo Klubu v jeho počátcích, kterým byl dům U Vejvodů, kde Klub našel díky malíři Karlu Klusáčkovi zázemí v dobách, kdy řešil své první velké památkářské kauzy.

V práci lze pozorovat, jaký vliv měla Juditina věž na pozdější kauzy řešené Klubem, tedy že svůj zájem Klub směřoval především na vzhled a budoucnost Malé Strany, jelikož jde o část Prahy, kde se právě sídlo Klubu nachází. V tomto především lze pozorovat rozdíl v kauzách po přesídlení Klubu do věže. Dále jsou vysvětleny vztahy Klubu k totalitním režimům na českém území, kdy v době protektorátu činnost Klubu nebyla otevřeně omezována, ale jak bylo zjištěno, existoval spolek pouze formálně, dokonce v této době nepořádal valná shromáždění a nevydával věstník. Situace za komunistického režimu byla poněkud odlišná, ovšem ani v tomto období nebyla činnost Klubu úplně svobodná. Klub sice nemusel existovat v pouhé tichosti, ale vzhledem k okolnostem musel udržovat dobré vztahy s tehdejšími vrcholnými politiky. Tyto vztahy se v práci podařilo popsat. Bylo také zjištěno, že i ze strany komunistického režimu existovaly velké snahy mít spolek na své straně. V práci je uvedeno, že ze strany vládnoucí garnitury šlo zřejmě o snahu získat Klub na svou stranu i po stránce politické, ale spolek si svou apolitičnost zachovává po celou dobu své existence. Loajalita Klubu k režimu zřejmě nebyla upřímná a lze se domnívat, že vzhledem k jeho postojům a poslání nemohl ve skutečnosti s památkovou péčí za socialismu souhlasit.

Co se týká období po roce 1989, bylo na některých konkrétních kauzách ukázáno, že i v demokratické společnosti existuje velké nebezpečí pro historickou Prahu. Nebezpečí představují moderní projekty bohatých lobbistů, kterým Klub v dnešní době čelí. V nejnovější kauze týkající se sporu s Prahou 1 ohledně rekonstrukce Juditiny věže bylo podle posledních zpráv uvedených v práci zjištěno, že v tuto chvíli k žádným radikálním zásahům do věže

nedojde, což se dá považovat za aktuální úspěch Klubu, který proti necitlivé rekonstrukci bojuje nejen kvůli hrozbě, že by mohl být ze svého tradičního sídla vystěhován.

Současný vztah Klubu k věži je uveden v poslední kapitole, která uvádí, jak Klub v posledních letech o své sídlo pečuje včetně zpřístupnění věže veřejnosti a vybudování vlastního knihkupectví. Práce neopomenula ani péči o románský reliéf, kterému se Klub jako součásti sídla věnuje. Zmiňovány jsou i výklady možného obsahu reliéfu členy Klubu, které se v různých dobách lišily. Z práce vyplývá, že Merhoutův názor byl již vyvrácen, ale koho reliéf zobrazuje není stále stoprocentně známo. Práce vystihla vztah spolku k věži, se kterou ho pojí 90 let trvající symbióza.

9 Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura

BEČKOVÁ, Kateřina a kol. *Sto let Klubu Za starou Prahu: 1900-2000; jubilejní sborník*. Praha: Schola ludus Pragensia, 2000. 279 s. ISBN 80-902505-0-5.

HRUBEŠ, Josef a Eva HRUBEŠOVÁ. *Pražské domy vyprávějí... II*. Vyd. 2. Roztoky u Prahy: Academia, 2000. 203 s. ISBN 80-200-0104-2.

HRUBEŠ, Josef a Eva HRUBEŠOVÁ. *Pražské domy vyprávějí... III*. Vyd. 1. Praha: Orion, 1997. 237 s. ISBN 80-901958-0-6.

HRUBEŠ, Josef a Eva HRUBEŠOVÁ. *Pražské domy vyprávějí... IV*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2002. 262 s. ISBN 80-200-0821-7.

HRŮZA, Jiří a kol. *Pražská asanace: K 100. výročí vydání asanačního zákona pro Prahu*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 1993. 137 s. ISBN 80-85394-01-4.

MERHOUT, Cyril. *Dům u mosteckých věží*. Praha: Zink, 1947. 69 s.

MERHOUT, Cyril. *O Malé Straně*. Praha: Orbis, 1956. 163 s.

MRŠTÍK, Vilém. *Bestia triumphans*. Vydáno jako příloha k časopisu "Za starou Prahu"; Věstník Klubu Za starou Prahu, roč. 30 (1), č. 1-2/2000. 32 s.

POCHE, Emanuel. *Prahou krok za krokem: uměleckohistorický průvodce městem*. Vyd. 3. Praha: Paseka, 2001. 533 s. ISBN 80-7185-373-9.

RUTH, František. *Kronika královské Prahy a obcí sousedních II. díl*. Vyd. 2. Praha: Lidové noviny, 1995. 473 s. ISBN 80-7106-132-8.

VLČEK, Pavel. *Umělecké památky Prahy*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1999. 685 s. ISBN 80-200-0771-7.

Periodika

Anketa o zachování románských zbytků bývalého biskupského sídla na Malé Straně. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1929, **13**(1-6). s. 12-16.

BEČKOVÁ, Kateřina. Oslavy stoletého výročí. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 2000, **30**(1-2). s. 20-21.

BEČKOVÁ, Kateřina. Živočich na Letné. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 2007, **37**(1). s. 19-21. ISSN 1213-4228.

BIEGEL, Richard. Mrakodrapy v Holešovicích. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 2007, **37**(1). s. 6-8. ISSN 1213-4228.

Čestné členství druhého presidenta Československé republiky dr. Edvarda Beneše v klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1948, **23**(5). s. 33.

EMLER, Jan. Po šesti letech znovu na stráž! *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(8). s. 65-66.

HACAR, Bedřich. Obnova kostela a kláštera emauzského. *Ochrana památek: Věstník Klubu Za starou Prahu a jeho odborů*. 1952, **27**(5). s. 33-34.

HYPŠMAN, Bohumil. Líc Prahy – pobřežní zastavění. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(9). s. 85-86.

HYPŠMAN, Bohumil. Příští osud Malé Strany. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1949, **23**(9-10). s. 56-59.

JANOUSEK, Adolf. Malostranská pobřežní komunikace. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(9). s. 81-84.

JANOUSEK, Adolf. Nutnost úpravy východní strany Malostranského náměstí. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(9). s. 88-91.

JERÁBEK, L. Adaptovaným domům dostane se slevy daňové. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1911, **1**(11-12), s. 90-91.

Jubilejní valná schůze Klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1950, **25**(1-5). s. 34-38.

- KUBÍČEK, Alois. Jubilejní výstava Klubu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, **25**(6-10). s. 45-49.
- KUBÍČEK, Alois. Mimořádná valná schůze Klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1930, **14**(4), s. 25-26.
- MENCL, Václav. Překotné bourání větších domovních skupin. *Za starou Prahu: Věstník Pro ochranu památek*. 1941, **22**(6). s. 41-43.
- MERHAUTOVÁ-LIVOROVÁ, Anežka. Reliéf na věži Juditina mostu. *Zprávy Klubu Za starou Prahu*. 1985. s. 65-70.
- MERHOUT, Cyril. Historicky vzácný reliéf na Malostranské věži mostecké. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, **25**(6-10). s. 70-71.
- MÖLZER, E. Památce JUDr. Karla Baxy. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1938, **21**(3). s. 25.
- Památková péče v projevech nejvyšších představitelů státu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1949, **23**(9-10). s. 53.
- PÍŠA, Vladimír. Malostranská komunikace – otázka existence rezervace. *Ochrana památek: Věstník Klubu Za starou Prahu a jeho odborů*. 1954, **29**(3-4). s. 22-24.
- POCHE, Emanuel. Jednatelská zpráva Klubu Za starou Prahu za léta 1943 až 1946. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(8). s. 76-80.
- POCHE, Emanuel. Za biskupem Antonínem Podlahou. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1932, **16**(1-2), s. 1.
- POCHE, Emanuel. Z Klubu Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(10). s. 108-109.
- President republiky dr. Edvard Beneš o budoucnosti hlavního města Prahy. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1936, **20**(1). s. 1-4.
- PRISCHING, Ludvík. Různé zprávy. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1947, **22**(10). s. 104-106.
- Projev předsedy vlády Antonína Zápotockého k zahájení výstavy Za starou Prahu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, **25**(6-10). s. 41.

- SOLAŘ, Miloš. Poznámky k obnově interiéru přízemí Juditiny věže. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 2008, **38**(1). s. 23-24. ISSN 1213-4228.
- TURKOVÁ, Helga. Čestné členství prvního prezidenta České republiky Václava Havla v Klubu Za starou Prahu. *Zprávy – Klub Za starou Prahu*. 1994, č. 1. s. 5.
- Úvodem k vlastnímu časopisu. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1910, **1**(1), s. 1.
- Výroční valná chůze za rok 1928. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1929, **13**(1-6). s. 35-40.
- WIRTH, Zdeněk. Cyril Merhout (1881-1955). *Ochrana památek: Sborník Klubu Za starou Prahu na rok 1956*. 1956, s. 76-79.
- Zahajovací projev předsedy Klubu Dr. Em. Poche. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1951, **25**(6-10). s. 50.
- Zákon na ochranu Malé Strany a Hradčan. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1931, **15**(1-2). s. 18.
- Zbytečná oběť památky komunikaci. *Ochrana památek: Věstník Klubu Za starou Prahu a jeho odborů*. 1953, **28**(2). s. 10.
- Zprávy z Klubu. *Za starou Prahu: Věstník Klubu Za starou Prahu*. 1910, **1**(8). s. 64.
- Zprávy z Klubu. *Za starou Prahu: Věstník pro ochranu památek*. 1931, **15**(1-2). s. 42-45.

Internetové zdroje

BOHATA, Jan. Ministerstvo kultury zarazilo obnovu JUDITINY věže, kvůli chybám magistrátu. In: *iDNES.cz* [online]. 18.2.2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://praha.idnes.cz/juditina-vez-rekonstrukce-stopka-magistrat-praha-fs0-/praha-zpravy.aspx?c=A180216_383534_praha-zpravy_rsr

O klubu. In: *Klub Za starou Prahu* [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.zastarouprahu.cz/o-klubu>

Tisková zpráva k plánované rekonstrukci JUDITINY věže, sídla Klubu Za starou Prahu. In: *Klub Za starou Prahu* [online]. 20.11.2017 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.zastarouprahu.cz/tiskova-zprava-k-planovane-rekonstrukci-juditiny-veze-sidla-klubu-za-starou-prahu/aktualita-201/>

Z metropole. In: *iVysílání* [online video]. TV, ČT 1. 18. listopadu 2017. 11:00. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116288835-z-metropole/217411058230046/titulky>

Prameny

Archiv Klubu Za starou Prahu, spisový archiv, karton Nové Město, složka Braunerův dům.

Archiv Klubu Za starou Prahu, spisový archiv, karton Odbory Klubu, složka Památkový zákon.

Archiv Klubu Za starou Prahu, spisový archiv, karton Staré Město (budovy veřejné, kláštery, kostely, synagogy), složka Staroměstská radnice.

Ústní sdělení průvodce v Juditině věži (Mostecká 56/1, Praha 1 – Malá Strana).

10 Seznam obrázků

Obrázek 1	16
Obrázek 2	19
Obrázek 3	28
Obrázek 4	44
Obrázek 5	45